

קונטרס

הבינוני

פרשת
במדבר - שבועות
תשפ"א

שנה ג' חוברת ל"ג

בחנויות
הספרים!

שיעורי
הרב שמעון שפיצער שליטי"א
הנלמדים בבית המדרש 'בית אהרן'
רח' פחד יצחק 5, ביתר עילית ת"ז

הבינוני

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטי"א

A PROJECT OF

שמעו ותחי נפשכם!!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש
הנאמרים מדי יום ביומו בכל מקצועות התורה
והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב

קול הבינני

בארה"ב

718-686-8300

ארץ ישראל

072-257-7726

להצטרף לקבלת השיעורים או החבורות

באימייל ולשלוח הערות:

info@lomdoschasidus.com

H0722577726@gmail.com

347.351.2400 / 053.311.0743

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטיא

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון שיעור צ"ט

הנסיונות בעבודת הפרנסה כחלק מתפקיד האדם

אמונה בהשגחה פרטית \ לא יהא לבך חלוק על המקום \ עבודות ונסיונם \ האדם עומד וצווח \ חזקה שליח עושה שליחותו \ אם הבנים שמחה \ וכל בנייך לימודי ה' \ הנסיון משלים את התפקיד \ תפקיד האדם להיות נותן ולא מקבל \ עושה חסד לאלפים \ כי הוא הנותן לך כוח \ הנסיון בעסק הממון \ עוצם עיניו מראות ברע \ מעשה בן ימינו \

שיעור יום שלישי פרשת במדבר – כ"ט אייר ה'תשפ"א

אחדות בלב עם כל נשמות ישראל כהכנה לקבלת התורה

ביום הזה באו מדבר סיני \ כאיש אחד בלב אחד \ אין התורה נקלטת כשיש פירוד לבבות \ עבודת כל אחד נושאת חן בעיני חבריו \ שישים ריבוא אותיות לתורה \ זה כלל גדול בתורה \ שכר כנגד הפסד \ להתענג בתענוגים \ אוהב את הבריות ומקרבם לתורה \ אהבה יוצרת חיבור \ ומל את לבבך ואת לבב זרעך \ ויאהב יצחק את עשו \ עצת ה' היא תקום

קרבת אלוקים על-ידי לימוד התורה

להחיות נפש כל חי – במצור ובמצוק \ דף של ספינה \ תורה המביאה לידי דביקות \ ה' בדד ינחנו \ השלך על ה' יהבך \ להחיות את העצמות היבשות \ דבקותי בערותיך \ חוסר טעם בלימוד – היתכן ? ! המונע הלכה מפי תלמיד \ לימוד התורה הוא מהלך של קרבת אלוקים \ מה תתן ברכתי ומה תוסיף \ הכנה לדברי תורה \ טובא מגרר גריר \ בלי נוכחות המוח אין קרבת אלוקים \ שים אותו על נס \ מלאתך ודמעך לא תאחר \ דארף מען רייסן די אויגן \ ראה זה חדש \

מדור עיון תפילה

ברכת התורה חלק ב'

בין מזון רוחני למזון גשמי \ התרגשות שלפני הלימוד \ על שלא ברכו בתורה תחילה \

הטוב הערב והמועיל \ שלוש ברכות כנגד שלושה גורמי משיכה \ תורה מגנא ומצלא \ מעבירין ממנו עול דרך ארץ \ לכל ברכת התורה הסבר אחר \ סגולה נפלאה שלא ישכח לימודו \ גמירות דעת עושה קנין \

יום רביעי פרשת בשלח – י' שבט ה'תש"פ

המתקת מרירות הנפש על-ידי התורה

ויורהו ה' עץ וישלך אל המים \ עץ חיים היא למחזיקים בה \ כל ההתחלות קשות \ אין דבר מר משינוי הרגלים \ תחילתו מר וסופו מתוק \ מעז יצא מתוק \ שלוש כיתות בחלקי הנפש \ אין הקב"ה בורא בינונים \ קושי היציאה מאזור הנוחות \ וילכו שלושת ימים בלא מים \ החכמה לצלוח את תקופת ההסתגלות \ חילך לאורייתא \

במשנת האור החיים' הק'

לחג השבועות

יערוף כמטר לקחי \ אם אין קמח אין תורה \ מי יתן לי מלוא ביתי כסף וזהב \ הקב"ה עושה לו חפציו \ הבטחתו של דוד המלך \ היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה \

מדור הילולא דצדיקיא

מזן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זיע"א

ויהי קולות וברקים \ מתלמידיו של אחיה השילוני \ כל נסיעות האדם מרומזות בתורה \ אל תביאני רגל גאווה \ יחביאני בצל ידו \ שם נברא מעין לו \ רוח שטות באלכסיי בעל העגלה \ היכי דמי בעל תשובה \ תתקן החלבנה מה שלא תתקן הלבונה \ שליטי בעליונים ובתחתונים \

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור אמונה ובטחון

מדור אמונה ובטחון שיעור צ"ט

הנסיונות בעבודת הפרנסה כחלק מתפקיד האדם

תוכנן המצב בכוונה תחילה מפני שכך טוב
לו להיות באותו נסיון ולהתגבר עליו.

על האדם להאמין שהן תכונות הנפש
שלו והן הסביבה שבה הוא נמצא, נתכנו
בשבילו בהשגחה פרטית מדוקדקת, ולא
בשביל שיסכול על ידן סבל ומכאוב, ולא
כדי להעמידו בפני נסיון אשר אם יתגבר
עליו, ישתלם בעבודת ה' שלו. נביא כמה
דוגמאות לכך כדי שנביין שהוא שכח מאוד,
כך שכל אחד יוכל למצוא אותו אצלו באופן
אחר.

עבודות ונסיונם

דוגמא ראשונה: ראובן צריך בשביל
פרנסתו לנסוע כל יום למנהטן, יודע הוא
שסדר יומו מזמין לו נסיון תמידי של שמירת
עינים. ובכן, הצעד הראשון הוא, שיהיה
מודע (aware) לכך ויבין שעליו להתפלל
ולחפש עצות כיצד להנצל ממראות אסורות.
הצעד השני הוא, שיבין שהוא נעשה
בהשגחה פרטית מדוקדקת ומפני שמן
השמים רוצים שיעמוד בפני נסיונות אלו
מחמת תיקון נפשו ונשמתו.

דוגמא נוספת: שמעון הוא אחד
שהקב"ה נותן לו הצלחה גדולה בפרנסתו,
ובהיותו חכם לב, הוא משכיל לפזר מאשר
ברכו ה' למוסדות תורה וחסד. אולם ככל
שהזמן עובר, נסיון הגאווה הולך וגדל

אמונה בהשגחה פרטית

מיסודות האמונה הראשונים הוא
האמונה בהשגחה פרטית, דהיינו להאמין
שהקב"ה מנהל את הכל, ושהכל מחושב על
ידו היטב, ושכל מה שקורה לאדם, כך ממש
היה צריך לקרות לו, ושהוא לטובתו.

והנה בדרך כלל משתמש האדם
באמונה זו כאשר נפסד לו משהו, כגון
כשנאבד לו חפץ יקר, כי אז הוא אומר
לעצמו: אין זה מקרה אלא הקב"ה עשאו
ואם כן הוא בוודאי לטובתו שהרי הקב"ה
טוב ומטיב לכל ורחמיו על כל מעשיו.

וכן משתמש האדם באמונה זו למען
ספר שמו הגדול בארץ, זאת כאשר היתה לו
ישועה בדרך פלאית, כי אז הוא מסתכל
לאחוריו ואומר: איזו השגחה פרטית
שפגשתי את פלוני, ואלמלא כן, לא הייתי
נחלץ מצרתי...

לא יהא לבך חלוק על המקום

אכן עוד מקום יש בחיי האדם שאף בו
נחוץ לו מאוד להשתמש באמונה זו, והוא
כאשר הוא רואה שהמצב שבו הוא שרוי
מציב לו נסיון המקשה עליו את העבודת ה'
שלו, שיזכיר לעצמו שאין המדובר בטעות
ח"ו כביכול אם היה המצב נראה אחרת היה
הקב"ה שואב ממנו יותר נחת רוח, אלא כך

ולשמוע ולהעביר ידיעות מצד לצד...
 הא לך דוגמא של מי שיש לו נסיון
 חזק בלשון הרע יותר מאשר לאחרים. וכמו
 בראשונות, אף כאן, **הצעד הראשון** הוא
שיהיה מודע לנסיון וכו', והשני שיבין שהוא
בהשגחה פרטית ואם כן עליו להתמודד עמו
ולא לברוח ממנו.

האדם עומד וצווה

יתירה מזו: הלא הקב"ה כל יכול
 ובוודאי שיכול לעשות שהכל יהיה מושלם.
 אם נתן לאדם תפקיד לעשות שידוכים, או
 אם נתן לאדם תפקיד לצאת למלאכתו
 בשביל לקיים הציווי לעבדה ולשמרה,
 והאדם רואה שיש לו נסיונות, אם נסיונות
 של שמירת עיניים, אם נסיונות של שקר
 ומרמה. הן מבוקר ועד ערב עומד העובד
 לפרנסתו בפני נסיונות כאלה, שקרים קטנים,
 שקרים גדולים, ואף גם נסיונות של לשון
 הרע בגלל העובדים לצדו. מדוע לא הכין
 הקב"ה את התפקידים באופן שלא יתלוו
 אליהם כל אותם נסיונות?

האדם עומד וצווה: הלא רצוני לקיים
 את תפקידי! מה אני מנסה לעשות סך הכל?
 דברים רגילים! לא נסעתי כדי לפרוק עול
 ח"ו. נסעתי כדי למלא את תפקידי ואני
 משתדל לעשות את מה שנראה לי שהוא
 רצוני של מקום, ובסוף אני מקבל מכות
 כאלה שאין נותנות לי לקיימו, ואם כבר אני
 מצליח לקיימו, אני מוצא את עצמי נופל
 מצד אחר...

ברם, **אם האדם מאמין בהשגחה**
פרטית, כך הוא אומר: **בדיוק כך צריך להיות**
המצב והמקום שלי בעבודתי. זהו התמונה
 המושלמת שלי בעבורי. **ולא יתכן אחרת! כי**

נוכחו. הן שמו כבר מתנוסס על כל הר
 וגבעה, וכשעורכים מגבית מושיבים אותו
 בראש ומוחאים לו כף על כף. ואם בפעם
 הראשונה זה עדיין היה מעניין, עם הזמן,
 היות שיהודי כשר הוא, הוא מתחיל להרגיש
 שכל זה מקלקל אותו. הרי הגאווה היא
 עבירה.

ובכן, מה אעשה? וכי מוטל עלי
 להפסיק ליתן צדקה בגלל כן?! בתחילה
 הוא אמנם עושה כמבקש שלא יכריזוהו,
 אבל בהמשך הוא מביין שהדבר קשה מנשוא,
 והגאווה הולכת ומשתלטת על לבו שלא
 מרצונו.

אף כאן, **הצעד הראשון** הוא, **שיהיה**
מודע לנסיונו ויתפלל ויחפש עצות שלא
 ליפול לזרועות הגאווה. **והצעד השני** הוא,
שיבין שההשגחה הועידה לו נסיון הגאווה,
ומשום שנסיון זה נחוץ לו בשביל קיום
תכליתו בעולם.

דוגמא שלישיית: המלמד שיודע
 שבחדר המלמדים נכשלים לפעמים בדיבורי
 לשון הרע, זאת כאשר מרכלים על ילדים
 שלא לצורך, והוא שואל את עצמו: מה
 אעשה? וכי מוטל עלי שלא להכנס לחדר
 המלמדים?!

דוגמא רביעית: השדכן. הלא השדכן
 עוסק במצוה שאין לתאר את חשיבותה. אכן
 ביום בהיר אחד הוא מתעורר ואומר: משהו
 אינו כשורה אצלי. לשוני נעשתה רופפת
 מדי. כפי הנראה, איבדתי מחמת עיסוקי
 בעסק השדכנות כל מעצור, ואני מוצא את
 עצמי מדבר על ימין ועל שמאל דיבורי לשון
 הרע רכילות ושקר. ואף הוא שואל: מה רצון
 ה', וכי רצוני שאעזוב את עסק השדכנות?!
 הלא חלק מעבודת השדכנות הוא לדבר

הלא בשביל לחנך את ילדיה כפי הצורך היא צריכה לנוח טוב בלילה כדי שיהיה לה ישוב הדעת, ואם התינוק אינו נותן לה לנוח בלילה, איך תוכל לקיים את תפקידה כראוי. "מה היה חסר אילו היה הכל נשאר כמו שהוא, אבל בלילה אוכל לנוח. זה מה שאני מבקשת, לא יותר..."

האב רוצה לנהל סעודת שבת כראוי, אך מה יעשה שאחד מילדיו הוא בעל צרכים מיוחדים וכל מה שעושים בשבילו אינו די. האב שואל: למה זה תמיד צריך להיות כך? הרי ילד זה גוזל לי את כל הסעודה... איני יכול לומר דברי תורה כי הוא מפריע, איני יכול ליתן יחס לילדים אחרים... למה אין זה יכול להיות נורמלי... אעשה הסכם עם הקב"ה, אני אכין דברי תורה עם ניגונים, והוא יתן לי ילדים בריאים ומחונכים. הלא כך יהיה הרבה יותר טוב...

וכל בניך לימודי ה'

מסופר על הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זיע"א שפעם בעת עריכת שולחנו הטהור בסעודה שלישית וכל החסידים מקיפים אותו סביב סביב, התחיל תינוק אחד מנכדיו שהיה מוטל בעגלתו לייבב בבכי. קם הצדיק ממקום מושבו וניגש אל התינוק להרגיעו.

כשראה שהחסידים תמהים על שקם ממקומו בשביל כך ולא הניח לאחרים לעשותו, אמר בזה הלשון: כתיב וכל בניך לימודי ה', הקב"ה לומד מן האדם ומתנהג עמו כפי שהוא מתנהג עם בניו, ואם הוא מרחם על בניו, ועוזב את הכל כדי להרגיע את בכיו, אף הקב"ה מרחם עליו להרגיע את בכיו אע"פ שבכיו נובע מדברים של מה

אילו היה יתכן אחרת, היה הקב"ה עושה זאת אחרת כדי לעזור לי לקיים את תפקידי. וכאן המקום להבין מדוע. מדוע תמיד כשהאדם רוצה לקיים את תפקידו, הוא בא עטוף בנסיון, כל תפקיד ונסיונו שלו.

חוקה שליה עושה שליותו

אכן לכשנתבונן נראה שכל הנסיונות, לא רק שאין מפריעים לו לאדם בקיום תפקידו, אלא הם גם משלימים לו את תפקידו. וסיבת הדבר, כי הנה לו היה תפקידו של אדם לפרנס את משפחתו, זה ותו לא, או אז היה כל נסיון המתלווה לתפקידו נחשב לו כאבן נגף שצריך לסקלה הצדה במהירות האפשרית.

אך כשיבין שיש לו תפקיד אחר, והוא לעסוק ביישובו של עולם, ולהיות בבחינת נותן לבריותיו של הקב"ה בהביא להם דברים הנחוצים להם (בדומה להעוסקים במלאכת כפיים בדורות הראשונים שהיו מספקים מזון ומים לבני האדם), יבין ממילא שכל הנסיונות המתלווים לו בעבודתו, ניתנו לו בכוונה תחילה כדי שעל ידם יוכל לקיים את תפקידו בשלמות.

אם הבנים שמחה

הנה קאם רוצה בכל לבה לגדל את בניה כמו שצריך, כדי שיהיו חיילים לבורא יתברך ויעסקו בתורה ועבודת ה' כל ימיהם. אך תמיד זה מתלווה בקשיים. כאן היא צריכה להיות ערה בלילה, כאן יש לה בן שהיא צריכה להעניק לה יחס מיוחד. "אילו היה זה בן יחיד – בשמחה רבה, אבל יש לי הרי משפחה של עשרה ילדים ואיני יכולה לתת את כל היחס רק לו".

בכך...

הנה מעשה זה, לא רק מעשה של רחמנות הוא, אלא הוא מסביר מהו תפקידה של הָאֵם. לו היתה הָאֵם מרחמת על בנה עד לגבול מסויים בלבד, היתה רחמנותה מעוררת רחמים למעלה רק עד לגבול מסויים, והיו בודקים בשמים לראות אם האדם ראוי מצד מעשיו לרחמנות אם לאו. שלמותה של הָאֵם היא כמה שהיא מתבטלת לגמרי לתפקידה. עכשיו צריך לטפל בילד? היא מטפלת בו, ולא משנה אם עכשיו אמצע היום או אמצע הלילה. נמצא שנסיונה הוא זה שמשלים את תפקידה.

ביטול פירושו שאינו עושה את תפקידו בשביל לראות תוצאות. הוא עושה את מה שמוטל עליו, ואע"פ שאינו רואה איך הדברים מסתדרים, שהרי כאן הילד מהפך את כוסו וקערתו על פיהם, וכאן יש לו ילד שהוא צריך ליתן לו יחס מיוחד. לאדם אין יכולת להשיג תוצאות. הקב"ה לא נתן לו תפקיד לעצב (mold) את ילדיו באופן מסוים. התפקיד היחיד שנתן לו, הוא שיעשה מה שהוטל עליו כפי יכלתו ותו לא.

הנסיון משלים את התפקיד

נחזור אל הדוגמאות הראשונות: הנה נתבאר שהנסיון שמתלווה אל עבודת הפרנסה, משלים את התפקיד המוטל על האדם בענין זה. הוי אומר: **העבודה והנסיון שני חלקים הם, אשר על ידי שניהם דווקא האדם מגיע אל תכליתו.**

ולמשל, המלמד שעומד בפני נסיון של לשון הרע ורצונו לדעת איך נסיון זה משלים את תפקידו. התשובה היא כזו: הלא למלמד יש תפקיד מיוחד לנהוג כבוד

בתלמידו, וכך אמרו חז"ל במסכת תענית (ח, א) שעל הרב לאהוב את תלמידו ולהסביר לו פנים וכו', ושם רואים שאין התלמיד מצליח, סימן הוא שאין הרב מתנהג אליו ברכות. והנה עצם זה שהמלמד עומד בפני נסיון כזה ונאלץ מחמת כן לחשב במוחו מה יענה כשישאלוהו על אודות תלמידו, הוא זה שגורם לו שאחר כך כשידבר עם תלמידו, יתייחס אליו בכבוד הראוי לו, ובוודאי שלא יביישו ברבים קבל כל חברי הכיתה.

וכן לענין העשיר שעומד בפני נסיון הגאווה שהוזכר לעיל. הוא אמנם נותן צדקה למכביר למוסדות תורה וחסד, אך הרעש והעסק שעושים סביבו, גוזלים לו את כל זכויותיו. והנה יום אחד הוא מתעורר מחלומו ומהרהר: הלא הסברא נותנת שהיות שאני מקיים מצוות רבות כל-כך בממוני, ארגיש קרבת אלוקים עצומה עד שאתייפח מבכי בשמונה עשרה, ועוד זאת תשפכנה ברכות מפי מרוב רצון להטיב לאחרים, ומה אעשה שאין בי שום רגש שיכול להצביע על כך? כפי הנראה, הגאווה הורסת את הכל...

וכך מתוך הרהורי לבו הנוגים, ישוב ויאמר לעצמו: ובכן, למה אני צריך להיות אדם כזה? **כפי הנראה, עלי ליתן את הצדקה שאני נותן בשביל להתדבק להקב"ה, ויתכן מאוד שלא בשביל כך אני נותן, ואע"פ שאני נראה כלפי חוץ כנותן, איני נותן אלא מקבל, שהרי כל מטרת נתינתי היא בשביל קבלת כבוד...**

נמצאנו אומרים שנסינונו של עשיר זה, הוא אם יהיה כנותן או כמקבל, ולכן נסיונו הוצב בפניו בכוונה תחילה, הכל בשביל שיצטרך להלחם עם יצרו ומתוך כך להתפלל להקב"ה ולטכס עצה איך להנצל מרשת

אלא שהיו עושים אותה בלהט אש קודש. נתאר נא במוחנו, איך הרה"ק מראדאשיץ זיע"א עונה לטלפונים לצרכי פרנסתו...

משום מה אנו בטוחים שעובדי ה' בעלי המדרגה לא ידעו כלום מהנעשה בעולם, הם ישבו כל היום ולמדו והקב"ה הביא להם את לחמם בתוך הפה. אין זה נכון, שהרי **חז"ל** מספרים לנו שכל התנאים והאמוראים עסקו במלאכה, ואילו היו בדורנו, היו בוודאי עוסקים באותן עבודות המצויות בדורנו, אלא שהיו עושים אותן בדביקות נפלאה. ואף הם היו מתמודדים עם הנסיונות המתלוות לאותן עבודות, אלא שהיו יודעים איך להתנהג נכונה באותם מצבים. הם היו מתפללים ומצליחים לעשות את מה שמוטל עלינו לעשות כיום הזה. עכ"פ זהו התפקיד הראשון המוטל על

האדם העובד לפרנסתו, לזכור שהוא נותן ולא מקבל. וכפי שאנו מבינים כדבר פשוט שהעובדים בעבודת קודש, כגון מגידי שיעורים, סופרים, מוהלים וכדו', ואפילו מומחים בתורת הנפש, מקיימים שליחות נפלאה לעזור לנשמות, וככל שיוסיפו להתבונן בזה כך יוסיפו לעשות מלאכתם נאמנה. **כך עלינו להבין שאפילו העוסקים בעבודה פשוטה, כגון במכירת מוצרים מסוימים, מקיימים שליחות נפלאה, כי כך רצה הקב"ה שמוצרים אלה יגיעו אל בריותו, והעמיד אותו לספקם להם.** כשהוא מרגיל את עצמו להיות נותן ולא מקבל, הוא מקיים את התפקיד הראשון, והרי הוא כאומר: **עבד הנני להקב"ה כדי לחלק לאחרים את מה שהוא רוצה לחלק להם.**

עושה חסד לאלפים

נדמה לעצמנו שאנו עומדים במקום צבור של אנשים, והנה מגיע משאית

הגאוה. **אין לו לברוח מתפקידו כדי להמלט מנסינו, אלא עליו להבין שנסינו בא ביחד עם תפקידו כדי להשלימו, ומתוך הבנה זו ישתדל לקיים את תפקידו באופן הראוי.**

תפקיד האדם להיות נותן ולא מקבל

ומעתה לענין נסיון בשמירת עינים במקום העבודה. על האדם לדעת שאין הנסיון נפרד בשום צורה מתפקיד האדם, ושחלק מפרנסתו מגיע אליו דווקא בגלל הנסיון. ונבאר: שני התפקידים המוטלים על האדם העוסק לפרנסתו הם כאלה: **הראשון, שיקלוט במוחו שהוא נמצא כאן כדי להיות נותן ולא כדי להיות מקבל. אמנם הוא בשר ודם וזקוק לפרנסה, מכל מקום כל מאווי צריכים להיות בכל עת מה עוד יוכל לעשות בשביל ברייתו של מקום. מי שמוכר למשל איזה 'מוצר', עליו להבין שהוא מקרב לבריותיו של הקב"ה דברים שהקב"ה רוצה לספק לבריותיו. ואפילו כשמדובר במכירת מוצרים טכנולוגיים, כגון פלאפונים, מחשבים, תוכנות מחשב. צריך להסתכל על זה בראייה בהירה. כל אלה חלק מברייתו של הקב"ה הם. הקב"ה גילה חכמה זו לבריותיו מפני שאפשר לעשות דברים מועילים אתה, וכשהאדם עוסק באלה, הוא מספק לבריות את מה שהקב"ה רוצה לספק להם.**

הבה נתאר לעצמנו לו היו תלמידי ה'חווה' מלובלין זיע"א נמצאים בדורנו והיו נותנים להם לעבוד בשביל פרנסתם עם מחשב במקום לחרוש את האדמה, איך היו עושים את עבודתם. ללא ספק היו עושים אותה, שהרי זהו רצון ה' שיעסקו בני האדם ביישוב העולם כל אחד לפי מצבו ומקומו ותכונות נפשו וכפי שהקב"ה מוליך אותו,

נופל בזה, הרי זה מפני ששכח שהוא נותן ולא מקבל, וכל-כך בטוח הוא שהוא מקבל, עד שהוא מוכן לעבור על איסור גניבה או שקר, או שניהם גם יחד, ואע"פ שיהיה לו מהלך בנוי לתלפיות שמדובר סך הכל בטעות עכו"ם וכדו', **מכל מקום ברור כשמש שעזב את השי"ת והפך מנותן למקבל, כי במקום להיות עסוק בחלוקת בקבוקי מים, הוא נעשה להוט כל-כך להרוויח כסף, עד שהוא מוכן בעבור כך לעשות מעשים פזיזים ואפילו להכניס את עצמו לסכנה שהרי הוא עלול להישפט מחמת כן על ידי הרשויות.**

וכמו כן אדם זה נתפס ברשת שטמן לו היצר וסובר שכוחו ועוצם ידו עושה לו חיל. "אם אעשה כך, התוצאה תהיה כך. ואיני ירא לעזוב את ה', שהרי אני יכול לבד. אעשה הכל לבד".

ומעתה מובן מדוע הצמידו לו לעבודתו נסיון זה, כי אלמלא היה לו נסיון זה, היה מרמה את עצמו לומר שהוא נותן ולא מקבל ושהוא מאמין ודבוק בה' עד להפליא. לכן מעמידים לו על שולחנו הצעה שאינה עולה בקנה אחד עם רצון ה', ועוד מפתים אותו לומר שגם פלוני ופלוני עושים כן ורואים הצלחה גדולה, והצעה זו גורמת לו להתעורר ולקום על רגליו ולהתפלל אל השי"ת שיצילנו מעצת היצר, ומתוך כך ילך ויתדבק בו ויהפוך לנותן אמיתי...

עוצם עיניו מראות ברע

וכן הוא בענין נסיון שמירת עינים שמצוי מאוד בעבודות הפרנסה. אף נסיון זה נועד להשלים את האדם על זה הדרך. כי הנה כשנתבונן נראה שיש שתי סיבות שגורמות

ומורידה כמה משטחים של בקבוקי מים. מגיע אברך אחד כהלכה, פותח את המשטחים ומתחיל לחלק "שתיה לרוויה". זוהי התמונה של מי שמוכר איזה מוצר לרבים, וגם של מי שעוסק בקניית ומכירת קרקעות. אל לו לאדם לטעות באותה טעות מרה כביכול כל היום הוא עסוק לעשות עסקים ולהגדיל את הונו. לא בשביל זה אתה נמצא כאן! זכור שבריותיו של הקב"ה זקוקים לקרקעות, זקוקים לבניינים, למשרדים. אכן כן, זהו עולמו של הקב"ה, כי אילו חפץ היה בעולם אחר, היה בונה עולם אחר. זהו התפקיד הראשון - להתרגל להיות נותן ולא מקבל.

כי הוא הנותן לך בוח

והתפקיד השני הוא שיזכור שאע"פ שהוא השליח, אינו יכול לעשות בעצמו מאומה. שום דבר אינו בידיו. הוא עבד שמקיים מה שאומרים לו, אבל אינו יכול להצליח בכח ואינו יכול להביא בעצמו את פרנסתו. כל חיי האיש היהודי, מוטל עליו להלחם עם הרגשת ה'כוחי ועוצם ידי ולזכור שאינו יכול להביא תוצאות.

הנסיון בעסק הממון

לאחר שאנו מבינים שאלה הם שני התפקידים המוטלים על האדם, מקבלים אנו הסתכלות אחרת להבין איך הנסיון הבא יחד עם העבודה נצמד אליה בכוונת מכוון כדי שהאדם ישתלם על ידו במה שצריך להשתלם על ידי עבודתו.

אם למשל יש לאדם נסיון להרוויח על ידי רמאות, וכגון לכתוב משהו שחורג מן אמת ולהגדיל על ידי כן את רווחיו. אם הוא

מעידים, שכאשר קיבלו על עצמם להתמסר יותר למלאכתם ולעשותה בנאמנות ובישרות, זכו לראות גדולות ונצורות.

אמש שמעתי מיהודי ססיפר, שזה זמן רב שהוא מפציר בנות ביתו העוזרת בכלכלת הבית, שתיכנס אל מעבידה ותבקש ממנו העלאה במשכורת, שהרי היא כבר עובדת אצלו שנים הרבה ולפי המקובל בשוק מגיע לה העלאה, אך היא נרתעה ממעבידה ואף פעם לא נכנסה לבקש.

יום אחד עמד היהודי בפני נסיון קשה של שמירת עינים וניצל ממנו. תוך כדי התפלל להקב"ה שיעזור לו בפרנסת המשפחה. באותו יום ממש, קיבלה נוות ביתו שיחת טלפון ממעבידה. התברר שהוא עצמו מיוזמתו החליט ליתן לה העלאה במשכורת...

מעשה בן ימינו הוא, לא מעשה מדורות עברו. כי כך תיכן הקב"ה את העולם, שכאשר יזכור האדם שתפקידו להיות עובד ה' אף גם בשעות שהוא עובד לפרנסתו, הוא יעשה דבוק בו ויזכה לשפע רב. ואז יראוהו בני אדם ויהללוהו ויאמרו כזה ראה וקדש. כשמתפעלים מגדלותו של איזה למדן ותלמיד חכם, שואלים לדעת באיזו ישיבה למד בבחירותו. כמו כן, והרבה יותר מזה, יתפעלו בני אדם מהאיש המתעדן על ידי קיום תפקידו בשלמות בעבודת הפרנסה, וישאלו לדעת מי לימד אותה להיות דבוק כל-כך בבוראו ולהפוך את עבודת הפרנסה שלו לעבודת קודש.

אך כל זאת בתנאי שיזכור האדם מראש שכל הנסיונות מסביב ניתנו לו בכוונה מדוקדקת, כל האנשים מסביב וכל הדברים הניצבים שם, הובאו בכוונה תחילה

לאדם להכשל במראות אסורות והן מקבילות לשני התפקידים שעל האדם לקיים בעת עבודתו. האחת, היא רצונו לקחת ולשאוב הנאה מבחורין, וכשיתרגל האדם להיות נותן בעבודתו ולא מקבל, קל יהיה לו לעצום את עיניו ולוותר על ההנאה הבאה לו מבחורין.

והשניה, היא רצונו להגדיל את הכנסותיו. האדם מחפש היתר לדבר עם נשים כדי שיוכל לבנות את עסקיו. הוא בטוח שאם יהיה 'אדוק' מדי ביהדותו, לא יוכל להיפגש עם נשים ולעשות עמהן משא ומתן. כל זה בא מאותו שורש פורה ראש ולענה, כביכול האדם יכול להושיע את עצמו וגודל הכנסותיו תלוי בריבוי השתדלותו. ולכן יעשה גם דברים שאינם ראויים על פי תורה, כי אם הוא לא יעשה, איך יתפרנס.

מסיבה זו יכולים לראות שאותם יראים ושלמים שזוכים לסייעתא דשמיא ונאחזים חזק בחבל, לא זו בלבד שניצלים מרשת יצרם, עוד כל תפקידם נעשה על ידם יותר נכון ויותר מרוצה למקום. הקב"ה תיכן זאת באופן זה כדי שנדע שעבודת הפרנסה שלנו באה עם עבודת ה' נפלאה. בעל הבית ירא ושלם הוא בעל מדרגה, כי בעל הבית העוסק בעבודת הפרנסה אינו יכול להיות בינוני, הוא חייב לבחור בין ימין לשמאל, או שהוא מתרחק מהקב"ה ח"ו על ידי שהוא מתחיל לשאוב הנאות מבחורין ונופל בהרגשת כוחי ועוצם ידי, או שהוא משריש לעצמו בכל עת הידיעה שהוא עבד נאמן לבוראו ומתפלל על כך ללא הרף להקב"ה שיעזור לו להרגיש כך.

מעשה בן ימינו

חובה לפרסם מה שאנשים רבים

הקב"ה זקוק לשנים בעלי אותו תפקיד. דיברנו רק באופן כללי, אך כדרכה של תורה כל אחד יקיש מן הכלל על הפרט ותן לחכם ויחכם עוד.

כדי שהוא יוכל לבוא לשלמותו. יסוד הוא שצריך לחזור עליו ולשננו תמיד, ועוד הוא יסוד שכל אחד נותן לו הסבר אחר, שהרי תפקידו של כל אחד מיוחד רק לו, כי אין

שיעור יום שלישי פרשת במדבר – כ"ט אייר ה'תשפ"א

אהדות בלב עם כל נשמות ישראל כהכנה לקבלת

התורה

התבטאה ההתחדשות השלישית שעל ידה נעשו מוכנים לגמרי לקבלת התורה. ולפי הפשטות הוא מה שפירש רש"י בפסוק שלאחריו "ויחן שם ישראל נגד ההר" - **כאיש אחד בלב אחד**, אבל שאר כל החניות בתרעומת ובמחלוקת.

בכלל ישראל היו אז כל מיני אנשים וכל מיני דעות. אפשר לתאר איך זה נראה כשנמצאים במצב לחוץ, וכך באמת אנו רואים בפרשת בשלח, שכאשר לא מצאו מים לשותת, מיד באו והתלוננו, וכן היה כשלא היה להם מה לאכול, וכן כשעמדו על הים ולא ידעו מאין יבוא עזרם. מדרך הטבע שכאשר האנשים עייפים ותשושים, המחלוקות ביניהם פורצות ביתר תוקף, ואילו כאן הגיעו בני ישראל למדרגה שנעשו כולם כאיש אחד בלב אחד, וזה מה שהכין את לבם לקבלת התורה.

וטהר לבנו לעבדך באמת

הן אנו מבקשים תמיד "וטהר לבנו לעבדך באמת". האדם זקוק ללב טהור כדי שיוכל לקבל את התורה, כי אם לא יהיה לבו טהור, אע"פ שירכוש ידיעות רבות, יבין אותן בעקמומיות ולא יבין את הכוונה הרצויה, ואף היצר הרע שמח עמו, שהרי הוא רואה אותו מגיע למסקנות מעוותות. לזה ציינה התורה, שכאשר באו בני ישראל

ביום הזה באו מדבר סיני

בפרשת יתרו אנו קוראים: "בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני". הא לנו שעצם ביאת בני ישראל להר סיני ביום א' בסיון הוא פרשה בפני עצמה. הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זיע"א פירש באו מלשון "צוגעקומען" [הגיעו להשגה]. **ביום הזה באו למדרגת מדבר סיני, דהיינו שנעשו יותר מוכנים לקבלת התורה.**

אכן בספרי הצדיקים אנו מוצאים שבני ישראל הלכו ממדרגה למדרגה בהכנים את עצמם לקבלת התורה, עד שבסוף בהגיעם למדבר סיני, נעשו כלים ראויים לקבלת התורה.

וזה לשון הספה"ק "עבודת ישראל" (שבועות): בחודש השלישי, היינו בהתחדשות [השלישית], שמקודם הוציא אותם מכור הברזל ממצרים ואכלו העוגות שהוציאו ממצרים וטעמו בהם טעם מן, ואחר כך עלו למעלה יותר והוריד להם הקב"ה לחם מן השמים ובשר מן השמים, וזהו התחדשות השלישי שבאו למעלה יותר וקרבו לפני הר סיני לקבל התורה הקדושה.

כאיש אחד בלב אחד

הנה כעת נותר לנו לבאר במה

אליהם, וכל כך למה? משום שעדיין לא הוכן לבם לקבל את התורה, והשאלה היא: למה?

ובעוד אופן: האדם מקבל על עצמו בקבלה גמורה לקבוע עתים לתורה, אך הטרדות נערמות לו בדרכו ואינו מצליח להתמיד בקביעותו. אומרים לו הצדיקים: וכי פלא יש בדבר?! הלא יש לך טינה בלבך על פלוני, לכן אינך מצליח. ושוב השאלה נשאלת: מה הקשר?

יתירה מזו: בספרי הצדיקים¹ מצאנו שמי שלבו נמשך אחר התאוות, הרי זה מפני שחסר לו באהבת ישראל, כי מפני כך אין התורה נקלטת בלבו, וכיון שאין התורה נקלטת בלבו, ממילא הוא נמשך אחר תאוות הגוף. שהרי לב שהתורה נקלטת בו, נמשך אחר התורה ולא אחר תאוות הגוף.

הן מציאות היא שהגוף נמשך אחר התאוות, והדרך להשקיטו, גילו לנו חז"ל, שהיא על ידי לימוד התורה, וכאן שואל האדם: הלא אני לומד תורה הרבה ואיני רואה שאני ניצל מטלפי היצר. אומרים לו הצדיקים: כפי הנראה חסר לך באהבת ישראל ולכן אין התורה נקלטת בלבך. ושוב השאלה נשאלת: מה הקשר בין אחדות ישראל להכנת הלב לקבלת התורה.

בדרך אגב, אם ישאל האדם איזו קבלה יקבל על עצמו כהכנה לקבלת התורה, פסוק מפורש הוא כפי פירוש רש"י והאזה"ח הק' שיקבל על עצמו

למדבר סיני, קיבלו לב טהור ונעשה מוכן לקבלת התורה.

וכן כתב האזה"ח הק': אמר ויחן שם ישראל לשון יחיד שנעשו כולן יחד כאיש אחד, והן עתה הם ראויים לקבלת התורה.

אין התורה נקלטת כשיש פירוד לבבות

ובכן עלינו להרחיב בדבר ולנסות להבין מדוע נחשבת האחדות כתנאי לקבלת התורה. נבאר יותר את השאלה: לפי המבואר עד כאן, מי שעסוק בלימוד הלכות שבת, כל שיש לו טינה בלבו על חבירו מישראל, אע"פ שטינתו צודקת שהרי חבירו עשה לו עוול וחמס לו את כספו, והדיינים כבר חייבוהו לשלם והוא משתמט, סוף כל סוף היות שיש לו טינה בלבו על חבירו, לא יוכל להבין את לימודו. וכמו כן אם הוא עסוק במצות כיבוד אב ואם, כל שיש לו טינה בלבו על יהודי בקצה העולם מפני שסבור שיש לו השקפה מעוותת, לא יוכל לקיים מצוה זו כתיקונה. והשאלה היא: מה ענין זה לזה? באיזה אופן מעכב פירוד הלבבות להבין את התורה או לקיימה.

ובאופן נוסף: לו יצוייר שבבוא בני ישראל להר סיני, היה מחליט שבט אחד לנצל את ההזדמנות לקיים 'מצות תוכחה' והיה מפזר פאשקווילים כנגד שבט אחר על שלפי דעתו אינו מתנהג כשורה, לא היו יכולים לקבל את התורה. הם היו ממתנינים שם והקב"ה לא היה מתגלה

¹ מובא הרבה פעמים בספה"ק 'שמח ישראל' מיוסד על הפסוק (משלי יח, א): לתאוה יבקש נפרד, ראה לדוגמא פ' זכור אות ה'. העיר הר"ר חיים יעקב הערשקאוויטש נ"ו.

מפריע לי, אלא אני גם נהנה מכך ומתמוגג על ניגונייהם. ובכן, מדוע אם עדיין לא קידשתי על היין ונקלעתי לבית כנסת זה, אני צריך לשנוא את המתפללים?

כשפלוני דורש שעתיים ואני נאלץ לשבת שם כשבוי, אני שונא אותו על כך. למה אני שונא אותו? הרי אלמלא הייתי יושב שם, היה האיש מוצא חן בעיני, ורק משום שאני סובל מכך, אני שונאו. ובכן, צריך להפריד בין השנים. עצם הדבר שפלוני עושה, הוא דבר נפלא מלא חן ונועם, ומה שאני סובל, הוא ענין אחר שביני לבין קוני, ואלמלא נגזר עלי להפסיד מזמני, לא היה הדבר מתרחש.

דוגמאות למכביר יש לזה, ולמשל מי שדרכו להתרגש באופן אחד ורואה את חבריו מתרגש באופן אחר. הדבר מרגיז אותו. אף הוא מתרגש, אבל הוא עוצר את התרגשותו פנימה, ואילו חבריו מוציא את התרגשותו החוצה על ידי תנועות ידיים וכדומה. אין הוא יכול לסבול זאת. מדוע אינך יכול לסבול את עבודתו? אילו תבין שכשם שפרצופיהם אינם שווים כך דיעותיהם אינן שוות, תוכל להבין שעבודתו של חברך מלאת חן...

שישים ריבוא אותיות לתורה

אכן הסיבה שאחדות ישראל נחשבת כתנאי לקבלת התורה היא, מבוארת בספרי הצדיקים, משום שיש שישים ריבוא אותיות לתורה כנגד שישים ריבוא נשמות ישראל, וכשחסרה אות אחת בספר התורה, הוא

להיות באחדות עם כלל ישראל ולהסיר כל טינה מלבם עליהם.

עבודת כל אחד נושאת חן בעיני חבריו

כך ראיתי בספה"ק "ראשי בשמים"², הביא בשם הרה"ק רבי יצחק מווארקא זיע"א שפירש הפסוק ויחן שם ישראל נגד ההר, ויחן מלשון חן, שעבודתו של כל אחד נשאה חן בעיני חבריו, ולכן יכלו להיות כאיש אחד בלב אחד.

הנה יש מי שאינו סובל תפילה ארוכה. התפילה הארוכה בה מתעכבים אחרי כל קטע תפילה, מוציאה אותו מישוב דעתו ומפרעת לו מאוד לכוון בתפילתו. אך לצדו עומד אחד שדווקא אוהב תפילה ארוכה ומושך את התפילה יותר מן הרגיל. הנה טבעו של הראשון שירגז על העומד לצדו ויתמלא עליו טינה. אך עבודה גדולה יש לו למצוא חן בעבודתו של חבריו וזה יכין את לבו לקבלת התורה. אין האדם מוכרח לאהוב עבודתו של פלוני כדי שהיא תשא חן בעיניו. צריך להחזיר זאת בראש. הרי אפשר להנעים על ידי חן את העולם הזה עד להפליא.

אני כבר התפללתי תפילת ערבית דליל שבת וכבר אני יושב בסעודת השבת, והנה אני שומע את קולם של המתפללים בבית הכנסת הקרוב שעדיין שרים ניגוני קבלת שבת. הללו אוהבים להאריך בניגונים ובשל כך מתפללים תפילת קבלת שבת במשך שעתיים תמימות. לא זו בלבד שאין הדבר

² להגה"ק רבי ישעיה מושקאט זיע"ע, רב ואדמו"ר בק"ק פראגא מפרברי ווארשא, חתנו ותלמידו של הרה"ק רבי יצחק מראדוויל וקודם לכן היה תלמיד המגיד הק' מקאזניץ ובנו רבי משה אליקים בריעה זיע"ע.

למי שאינו מבין כלום בטעמי המצוות, ומקיים אותן רק משום שרחמנא אמר. כי היות שהוא חלק מן הכלל - כפי שכולם זקוקים לו, כך הוא זקוק לכולם.

שכר כנגד הפסד

אכן דבר התלוי בלב הוא, וכשיעמוד האדם קודם התפילה, יוכל לומר לעצמו כמדבר אל לבו: אני אוהב כל יהודי, יהיה מה שיהיה. חשבונית נעשה אחר כך, אבל אני אוהב כל יהודי.

ואמנם בשביל זה יוכל האדם לעשות חשבון פשוט, כי הנה אם למשל יכאב לבו על חבירו שעשה לו עוול והפסיד לו מאה דולר, יאמר לעצמו קודם התפילה: עם מאה דולר כבר אסתדר, והקב"ה בוודאי יחזירם לי ממקום אחר, אך לא אהרוס את תפילתי בגלל כן, וכי טיפש אני?! הלא אני צריך להתפלל עכשיו על רפואה ועל פרנסה, וכי כדאי לי להפסיד כמה אלפי דולר שאוכל להרוויח בברכת השנים בגלל מאה דולר אלה?!

אמנם כל זה משל הוא, והנמשל הוא כאשר חבירו גרם לו הפסד של כמה מאות אלפי דולר, כי אז אינו צריך לוותר לו. אבל אין זה סותר, ועדיין יוכל לאהוב את חבירו אהבת נפש, וכפי שאומרים קודם תפילת כל נדרי "אני מוחל במחילה גמורה לכל מי שחטא כנגדי וכו' חוץ מממון אשר אני רוצה לתבעם ואוכל להוציא על פי דין".

יש השואלים: אני נותן מעשר כספים, לא רק מעשר, אלא אפילו חומש, וכל זה מתוך אמונה שלא יחסר לי כלום מחמת כן,

פסול.

יש כל מיני נשמות יהודיות בעולם, כאלה שנמנים על הציבור החרדי, כאלה שרחוקים מאוד משמירת תורה ומצוות, וכאלה שנמצאים בתווך. סוף כל סוף, כולן נשמות ישראל הן, וממילא כולן נחשבות כחלק מהתורה, ולכן אין איש ישראל יכול להשיג את התורה ללא כל אותן נשמות.

נשמת האדם הקשורה באות שלו, אינה מקבלת את חיותה מבלי שתהיה קשורה לכל שאר האותיות. יש לו נשמתו, יש לו תפיידים, יש לו תרי"ג מצוות שעליו לקיים, החסרון הוא שנשמתו רדומה משום שאינה מחוברת לשאר הנשמות, ואם כן אינה יכולה לפרוח ולשגשג ולהיות פרה ורבה.

זה כלל גדול בתורה

כשרבי עקיבא אמר ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה, כשהלל אמר לגר שביקש ללמוד את כל התורה כולה על רגל אחת מה דעלך סני לא תעביד לחברך, התכוונו לומר כפשוטו ממש, שפירוד הלבבות הוא עיכוב לכיבוד אב ואם של האדם, הוא עיכוב לקביעות העתים שלו, והוא עיכוב לכל דבר שבקדושה שהוא רוצה לעשות.

זהו גם מה שיש בשם האריז"ל³ לקבל קודם התפילה מצות ואהבת לרעך כמוך, כי בלי אחדות ישראל, תהיה מצות התפילה פגומה. וזהו גם מה שאומרים בלשם יחוד שלפני קיום המצוה "בשם כל ישראל". פירושו הפשוט נוגע לכל אחד מישראל, אף

³ הובא במגן אברהם סי' מו.

לחיות חיים טובים. דומה הדבר למי שסוּחב אבנים כבדות ומתלונן שאינו יכול לנוע ממקום למקום. יוריד את האבנים על הארץ ויראה שהוא יכול לרוץ כצבי ולהגיע לאן שלבו חפץ...

אוהב את הבריות ומקרבם לתורה

אמנם כאן תישאל השאלה: הלא צריך להזהר מאוד שלא להתחבר לרשעים כדי שלא ללמוד ממעשיהם, ואם יאהבו כל אדם מישראל, עלולים להגיע לידי התחברות עמהם?

אכן בזה יש יסוד נפלא, שמובא בספר "אמרי פנחס" (שער טהרת המדות, מ). שם הוא כותב בשם הרה"ק מקאריץ זיע"א שאם רואה האדם שפלוגי עושה לו עוול, צריך הוא להתחזק ולאהוב אותו יותר משאהב אותו קודם לכן. הוי אומר: אין די לו בעקירת הטינה מן הלב, אלא עליו להוסיף אהבה על האהבה שאהבו קודם לכן. ואמר שעל ידי שיאהב את פלוני, פלוני ישוב בתשובה ויתקן מעשיו, וזו הסיבה שצריך לאהוב את הרשעים כדי להחזירם על ידי כן בתשובה. צריך האדם להפריד בין השנים, לשנוא את מעשיו הרעים ובו בזמן לאהוב אותו יותר משאהבו קודם לכן.

והביא הרה"ק מקאריץ ראייה מאהרן הכהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבם לתורה, היינו על ידי שהיה אוהב אותם על ידי זה היה מקרבם לתורה. וביאר כי אם אני אוהב אותו הוא אוהב אותי שהרי כמים פנים לפנים כן לב האדם לאדם, ואם אני שונא את מעשיו הרעים והוא אוהב אותי, ממילא ישנא אף הוא את מעשיו הרעים ויחזור בתשובה.

שהרי הקב"ה הבטיח עשר בשביל שתתעשר. וחוץ מזה אני קובע עתים לתורה במסירות עצומה. מדוע איני רואה תוצאות? למה אצלי כל זה אינו פועל ועדיין המצב הכלכלי שלי אינו בכי טוב?

יתכן סיבות רבות לכך, אך פירוד הלבבות הוא מהחזקות שבהן, כי פירוד הלבבות מעכב את השפע, שהרי הוא גורם לכל התורה כולה שלא תיקלט בלב האדם.

להתענג בתענוגים

עד כאן נתבאר מדוע האחדות בלב היא יסוד הקודם לכל, כי אם לא יעבוד האדם על עצמו להתאחד עם כל בני ישראל, הן כהכנה לתורה, הן כהכנה לתפילה, והן כהכנה לשבת, לא יוכל להשיג את אורותיהם.

הנה האדם רוצה להרגיש טעם בליל הסדר, הוא רוצה להרגיש טעם ביום הפורים, וכן הלאה כל מיני זמנים בשנה שאפשר לזכות בהם לאור גדול. עליו לעשות חשבון פשוט בעצמו שאין כדאי לו להרוס לעצמו בגלל איזו פרשייה ישנה שיש לו עם פלוני. עליו לסיים עם אותה פרשייה כדי שיוכל להרגיש טעם טוב במצוות.

הן כך מסופר על המשרתות בבית הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א, שמירד ערב שבת היו מקבלות התעוררות תשובה חזקה כל-כך, עד שהתפייסו ביניהן שמא לא נהגו בכבוד הראוי זו עם זו. הן הבינו שאין כדאי להן להפסיד את הטעם בשבת בגלל טינה בלב.

מה לו לאדם לסחוב על עצמו משאות כבדים ובגלל זה להפסיד כל הטוב המוכן לו? יפיל מכתפיו את המשאות, ויתחיל

להם לבני ישראל ומחמת החיבור שביניהם, כפי שהרגישו את כאב צרותיהם כאילו היו אלו צרותיהם שלהם ממש, כך הרגישו את חטאם כאילו הם עצמם חטאו והפגם נעשה בנשמתם שלהם, וממילא יכלו לדבר על עצמם, ועל ידי שחזרו בתשובה על העבירות, נתעוררו האחרים בתשובה ותוקן פגם העבירה אצלם.

אך לא רק הצדיקים, אלא כל אחד יכול לעבוד עבודה זו. נסו זאת! כל אחד כשיהיה לו ויכוח עם פלוני, אם יוסיף לאהוב אותו אהבה על אהבה בלי שום חשבון, יראה בחוש שאף הוא מתחיל לאהוב אותו. אפשר לנסות זאת משום שאינו ענין סגולי, אלא דבר טבעי ממש.

ועל זה נבנה הקומה השניה, לאחר שיאהב את החוטא אהבה עזה, ישוב בתשובה על העבירות שבידו, ותשובתו תשפיע על החוטא שיחזור אף הוא בתשובה שלמה.

ומל את לבבך ואת לבב זרעך

כך כתב בספה"ק "דברי יחזקאל" על הפסוק "ומל את לבבך ואת לבב זרעך", שאם האדם רוצה שבניו ישובו בתשובה, ישוב הוא עצמו על חטאיו, וזה יגרום להם גם כן לשוב בתשובה, ומל את לבבך תחילה, ובעקבות כך את לבב זרעך.

אכן בין האב והבן יש חיבור גדול. אמנם כן, האב יכול לנתק את החיבור, זאת על ידי שיעשה ברוגז על בנו. אבל אם יעשה את ההיפך ויתאמץ לאהוב את בנו בלי שום חשבון, ייעשה החיבור חזק ואמין וממילא תהיה השפעתו על נפש בנו עצומה.

וסיפר מעשה מהבעש"ט, שפעם היה אדם כשר שבנו נתפס ל"ע לכפירה. אמר לו הבעש"ט הק': יש לי עצה שבבילך שתאהב אותו אהבת נפש ביותר וכך יצא מהכפירה, וכך היה...

אהבה יוצרת חיבור

ביאור הדבר: אע"פ שהאדם שונא את הרע שהוא רואה אצל השני, כל עוד לא תהיה לו שייכות עם פלוני, תישאר השנאה אצלו ולא תשפיע עליו מאומה. לכן אומרים לו: כדאי לך שתאהב את פלוני, כי אז יראה בבירור מה שבלבך, וכפי שרואים בחוש, ששני חברים טובים יכולים להרגיש כל אחד מה שבלב חברו, וסיבת הדבר, כי מחמת האהבה שביניהם נעשה חיבור בין שתי הנפשות ומה שכואב לאחד כואב לשני, וכן היה אצל הצדיקים שמגודל האהבה שלהם לבני ישראל, הרגישו את אשר על לבם וכאבו את כאבם, ומחמת החיבור שביניהם, יכולים היו להשפיע עליהם.

זהו באמת מה שלימדנו הבעש"ט הק' באופן קיום מצות הוכח תוכיח את עמיתך. בדורו היו מוכיחים שהצליפו בלבותיהם של המון העם, ובדרכם היו גם אומרים דלטוריא על בני ישראל, והבעש"ט הק' לא ראה זאת בעין יפה. לכן לימד את תלמידיו הקדושים לקיים מצות תוכחה על ידי הגברת האהבת על ישראל, כי אז די במילה אחת, ולפעמים אפילו בשתיקה, כדי לעורר בתשובה.

יותר מזה היו מצדיקי החסידות (כדוגמת הרבי ר' זושא) שדיברו על עצמם כאילו הם עצמם חטאו, ואיך היו יכולים לומר על עצמם שחטאו והרי לא חטאו? אך התשובה היא, שמחמת גודל האהבה שהיתה

ויאהב יצחק את עשו

בדרך כלל כשהאדם רואה את בנו נופל נפילה אחר נפילה וכל מה שהוא משקיע בו אינו מניב תוצאות, טבעו להתרחק ממנו בלבד. ואכן בעבר היו רבים טועים בזה וגורמים לבנים להתרחק עוד יותר. וכבר כתב האוה"ח הק' בפסוק ויאהב יצחק את עשו, שבגלל שראה אותו נופל, הגביר את האהבה בלבו אליו כדי להחזירו למוטב. ואכן בדורות האחרונים נעשה חיזוק גדול בדרך זו אשר כאמור בנויה על דברי האוה"ח הק', ורואים ב"ה תוצאות נפלאות.

אולם לפי מה שלמדנו כעת, לא די לו לאב להשאיר עם האהבה לבנו (והרי רבים הם האומרים שעשו גם את זאת ולא הועיל להם... אם כי יש חשבונות שמים לכל דבר...), אלא מיד לאחר שהוסיף אהבה גדולה כלפי בנו, עליו כעת לחזור בתשובה על החטאים שהוא רואה אצל בנו אשר ללא ספק אף הוא לקוי בהם במידה מועטה. יתקן את שמירת העיניים שלו לפי מדרגתו, ומאחר שנשמתו מחוברת כל-כך לנשמת בנו שהרי הגביר את האהבה אליו, תשובתו בוודאי תשפיע על נשמת בנו.

זה מה שהרה"ק מליזענסק זיע"א היה עושה. כשבעלי עבירה היו באים אליו, היה מדבר אך ורק על עצמו, והם היו מייבכים בקול מתוך התעוררות תשובה. וכי תורה חדשה יש לנו היום?! חס ושלום! להיפך, בעבר היו רק הצדיקים יכולים לעשות זאת, והיום יכול כל אחד לעשותו. וכפי שאמר מהרח"ו זיע"א שלפי סדר הנשמות בעקבתא דמשיחא יוכל כל אדם העובד לפי מדרגתו לפעול מה שלא היו הצדיקים יכולים לפעול בדורות הקודמים, כל שהוא עושה את

המוטל עליו לעשות.

ומעתה לענין השאלה ששאלנו מה נעשה כשרואים אנשים מבני ישראל שטועים ועוברים על איסורי תורה ורוצים להתרחק ממעשיהם – הנעלה בדעתנו שזה שאנו אוהבים אותם מוכיחה שאנו מוותרים על העקרונות שלנו?! ההיפך הגמור! אנו רוצים להשפיע עליהם שישנו את מעשיהם, אך המפתח להכנס אל לבם נמצא במה שאנו מתבוננים במעשיהם הטובים ובהגברת האהבה כלפיהם, ואז כשנחזור בתשובה על מעשינו, התשובה תשפיע עליהם שישונו אף הם ממעשיהם הרעים.

עצת ה' היא תקום

אף מי שתובע את חברו בבית דין בגלל עניינים שבממון, לו היה עושה בערמה, ועוד לפני שהיה פונה לבית דין, היה מגביר בלבו אהבה עזה כלפיו במשך כמה חודשים וחוזר בתשובה על ליקוייו בעניינים שבממון, היה רואה איך חבריו משלים עמו ומחזיר לו את חובותיו.

הצרה היא, שבדרך כלל כשהאדם רואה שחבירו מפסיד לו ממון, הוא שוקע מחמת כן ביגון, וממילא הוא פונה לכיוון שונה לגמרי ויוצא במלחמת חרמה כנגדו. ואז – כמים פנים לפנים, אף הוא לוחם כנגדו ומתבצר בעמדתו.

לאחרונה שוחחתי עם יהודי שתבע את חברו לדין על סכום גדול שלווה ממנו ולא פרע. תוך השיחה התבטא באזניי לאמור: למען האמת, אני בטוח שבסוף פלוני יפרע לי עד השקל האחרון, אבל הוא הרי עשה עוול גדול שאין בדומה לו, שהרי ידע שלא יהיה לו מאין לפרוע את חובו, ושיקר עלי

לפרנסה. אמר לו הלה: אבל איך אוכל להיות בשמחה והרי אין לי פרנסה. השיב לו אותה צדיק: מה אין עושים בשביל הפרנסה...

אף כאן, כדאי לך להשקיע בזה ותראה שזה פועל, שהרי כך נהגו הצדיקים ועלה בידם. בינינו! ההליכה לבית דין אינה מניבה תמיד פירות שהרי מוגבלים הם בכוחם, וכבר העידו רבים מאלו שתבעו את בעל דינם לבית דין שכל מטרתם היתה שלכל הפחות יאמרו הדיינים שהצדק עמדם, או שלכל הפחות יעקלו את חשבונו של בעל דינם כדי שיכאב לו ויבין שמעתה יהיו חייו רדופים...

כאן מציעים לך עצה שמניבה תוצאות נפלאות. אהוב את פלוני אהבת נפש וחזור בתשובה. בני אדם חוששים כל כך מלפנות לדרך זו, כי היא נראית להם סגולה רחוקה שמקורה באנשי קבלה. אך לא, היא טבע טבוע בבריאה ומופיעה בספר התורה – ויחן שם ישראל נגד ההר, כאיש אחד בלב אחד. אהוב את פלוני ויאהב אותך, חזור בתשובה, והוא ישוב. עבודה גדולה היא והכנה נפלאה לקבלת התורה.

כשאמר לי שיחזיר לי... הלא אמרתי לו שאזדקק לכסף בעוד כמה שבועות, ושאלתי כמה פעמים אם הוא בטוח שיוכל להחזירני, והוא אמר לי: הן, הן, אין שום ספק בדבר, ועכשיו נודע לי שידע מראש שאין לו מאין לפרוע... עכשיו זה סיבך לי את החשבון בבנק ועלה לי ביוקר...

שמעתי מדבריו של בן שיחי, שמדובר בעיקר בטינה שבלב: למה? למה הוא עולל לי זאת? מה עשיתי לו שכך הוא עושה לי?... לפעמים הטינה בלב היא כזו: בעוד אתה אינך צריך לעשות דבר חוץ מלחתום על הדף, אני עלול מחמת סירובך להפסיד כמה אלפי דולר. מאין נובעת אפוא אכזריות כזו שאתה עומד בכל עת בסירובך אע"פ שאתה יודע שאני עלול לרדת לטמיון...

טינה עמוקה היא עד מאוד, ולא דבר קל הוא להפטר ממנה. אך יש עצה, והיא לאהוב את פלוני, ואף זה לא דבר קל הוא, שהרי הוא מלא טינה עליו ואיך יאהבו. אך כדאי הוא להשקיע בזה, וכפי שמסופר על הצדיקים שאמר פעם למי שהלין בפניו על דוחק פרנסתו שהשמחה היא סגולה

קרבת אלוקים על-ידי לימוד התורה

שניתנה תורה לישראל, שוב אין יהודי יכול להיות עבד באותה מדרגה שבני ישראל היו עבדים במצרים, כי מעתה יוכל להחיות את נפשו בדף גמרא ולשכוח מכל סבלותיו.

אולם מה נעשה שלא כל אחד מתחבר לזה, כי לא כל אחד מרגיש שהוא מתנחם על ידי לימוד דף גמרא. הוא אמנם מרגיש מחויב לקבוע עתים לתורה, אבל אינו מרגיש שזה מה שמביא לו נוחם לנפשו. ואדרבא, דווקא בעתות קשות כאל, יקשה לו לפעמים להמשיך בקביעות לימודו. מה יעשה שבישיבה הוא לא היה 'מובחר הישיבה', וכעת כאברך הוא אמנם יכול להקשיב לשיעור תורה, אבל שיגיע למדרגה כזו שיוכל לומר שדף גמרא מחיה את נפשו, מהיכי תיתי...

בר מן דין יש לשאול על עובדא זו: הרי ה'דברי חיים' הפנה את תשובתו לבתו, וכי בתו החייתה את נפשה עם דף גמרא?! בעלה הצדיק הוא זה שהחיה את נפשו עם דף גמרא, והיא הרי לא שאלה עליו, אלא על עצמה ושאלה ועל נפשות כל בית ישראל אנשים נשים וטף, וכי אפשר שכל בית ישראל יחיו את נפשם עם דף גמרא!?

תורה המביאה לידי דביקות

אכן דברי קדשם של הצדיקים עומק גדול יש בהם, ואף כאן האמת היא שכל אחד ואחד מבית ישראל, בלי יוצא מן הכלל, יכול להחיות את נפשו עם דף גמרא. השאלה היא רק היכן הוא דף הגמרא שלו. פעמים הרבה

להחיות נפש כל חי – במצור ובמצוק

להגה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זיע"א היתה בת שבאה בברית הנישואין עם הרה"ק רבי מרדכי מהארנאסטייפל זיע"א מגזע טשערנאביל. ה'דברי חיים' התגורר בצאנו שבגליציה מקום רבנותו, ובתו וחתנו קבעו את מושבם ברוסיה מקום מגורתם של צדיקי טשערנאביל, שם היו סובלים הרבה מזרועה הארוכה של הממשלה שרדפה אחר היהודים והיהדות.

באחת השנים כשהגיעו אל ה'דברי חיים' לחג הפסח, שאלה אותו בתו: מה זאת לשמחה זו שאנו שמחים בחג הפסח עבור שיצאנו ממצאים, שרים ורוקדים ואומרים את ההלל, הלא אכתי עבדי אנן שהרי אין מניחים לנו להתנהג ביהדותנו כאוות נפשינו.

ענה לה אביה ה'דברי חיים': בשום אופן אין לדמות את מצבנו למצבם של בני ישראל במצרים. כי הנה אבותינו במצרים היו עובדים עבודת פרך כל היום, ובסוף היום, כשחזרו לביתם, לא היה להם במה להחיות את נפשם. לעומתם אנו היום, יעבור עלינו מה שיעבור, כשאנו חוזרים לביתנו לאחר כל העבודה המייגעת והמפרכת, אנו יכולים להחיות את נפשינו ולהתנחם מצורתנו בדף גמרא.

דף של ספינה

למדנו מתשובת ה'דברי חיים', שמאז

שמהם נוכל ללמוד איך הדברים פועלים כלפי מעלה. ובכן, הקב"ה נתן לנו היכולת להרגיש קרבה עם זולתנו, כדי שמתוך כך נוכל לפתח את הקרבה שלנו עם הקב"ה פי כמה וכמה.

ה' בדרך ינתנו

כשהאדם מצר בגלל איזה דבר, יהיה מה שיהיה, אם מפני שאינו מצליח בעבודתו, אם משום שבני אדם פוגעים בו, אם מפני שהוא שקוע בחובות, ואם מחמת כל דבר אחר, יש בידו היכולת על ידי קרבת אלוקים לחזור לעשתונותיו ולקבל בחזרה את כל הרגשותיו הנעימות כאילו לא היה מצר ודואג כלל.

הן בדרך כלל לא תנאי האדם החיצוניים שבוגדים בו שואבים אותו כלפי מטה, אלא הבדידות שהיא בת לווייתו, היא זו ששואבתו כלפי מטה. זה שהוא מרגיש שאף אחד אינו מבין אותו, הוא זה שמושכתו כלפי מטה. חוסר הצלחתו פעם אחר פעם, נותן לו הרגשה כביכול הוא 'לא יוצלח' ונחות הוא משאר כל הסובבים אותו, ויותר מזה הוא מתחיל להרהר שמא בעל עבירה הוא ולכן הכל הולך לו לטמיון. וכשהוא פוגש ידיד קרוב ואותו ידיד מנחל עמו שיחת ידידים, אזי חוזרת אליו הרגשתו הבריאה שאינו נחות כל-כך, אלא הוא שווה הרבה מאוד, וזאת למרות שאין ידידו אומר לו כלום בענין זה, כי עצם זה שלידידו נעים לדבר אתו, מוכיח לו שהוא אהוב ונחמד, וממילא הוא מצליח להתגבר ולצאת מעצבות נפשו.

כך נהגו תמיד בקרב החסידים לשבת כאיש אחד בלב אחד, להתחזק יחדיו, לקיים

גישתנו אל לימוד ועסק התורה מאוד שטחי. איננו יורדים לאמיתו של לימוד דף גמרא, משום שאנו תלוי

ים עדיין בזכרונות ישנים שנחרטו בנו בנערותינו או בילדותנו כשעדיין לא היינו ברי דעת. מהאי טעמא, כשאנו צריכים פעם חזוק, אין אנו מעלים בדעתנו שנוכל לשאוב אותו מדף גמרא, אלא פונים למקורות אחרים, בעוד את דף הגמרא נלמד רק לשם חובה.

והאמת שזו טעות גדולה היא, ולא זו טעות בעלמא היא, אלא קליפה גדולה היא, וזו אחד מהטעויות שהבעש"ט הק' הגיע לעקור מן השורש. ספרי החסידות מלמדים אותנו תמיד, שהתורה צריכה להביא את האדם לידי דביקות. הוי אומר: האדם צריך ללמוד את התורה באופן שהיא תביאנו למדרגות גבוהות. אף בזאת יש שאנו סבורים שהדביקות שייכת רק לבעלי מדרגה ולא לאנשים כערכנו, ומטעם זה מצטדקים לאמר: תחילה נלמד שלא לשמה, אחר כך נגיע ללימוד לשמה, ואולי אז נתחיל לדבר על מדרגות גבוהות...

אך כאמור, מקור טענה זו בדברי היצר הרע שרוצה למנוע טוב מבעליו. הבה ונבאר את היסודות בשפה יותר פשוטה: התורה היא כלי נפלא שעל ידה יוכל האדם להגיע לקרבת אלוקים. כפי שהאדם יכול להרגיש קרבה עם חברו, עד שירגיש שהוא יכול לשפוך לפניו את לבו כי הוא מטה לו אוזן קשבת ומבין אותו, כך, והרבה יותר מכך, יכול האדם להרגיש קרבה עם הקב"ה.

הן ודאי שאסור להשוות בין קרבת אלוקים לקרבת ידידים, אך עם כל זה הקב"ה נתן לנו דברים מעין דוגמא של מעלה, כדי

טרדין כבודות, כל שהתנאים החיצוניים יסייעו לו להגיע לאותה הרגשה מיוחדת, אשר זה כולל נסיעה וקברו של צדיק, וחברים מקשיבים ולפעמים אף מגיד מישרים היודע לעורר את הלבבות, יחזור לביתו ולעירו כשאבן כבידה נגולה מלבו ולבו סמוך ובטוח בה'.

זה נקרא שקרבת אלוקים מחיה את נפש האדם ומחייטו. כבר אין לו אותה הרגשה של בדידות, אינו מרגיש יותר כאילו השמים מטים ליפול עליו. הוא אמנם זוכר את צרותיו, אבל הן לא מכבידות על לבו כבתחילה.

להחיות את העצמות היבשות

עלינו להבין אחת ולתמיד שלימוד התורה הוא קרבת אלוקים. הוא לא דבר יבש בעלמא, כאומר מה אעשה ואני מוכרח ללמוד. כזה יצר הרע הוא, כזו קליפה היא. מי שעדיין אינו מרגיש שהלימוד מקרבו אל האלוקים, יאמר תחילה כמה מזמורי תהלים, עד שירגיש שהוא מוכן לדבר עם הקב"ה. הרי הקב"ה לומד עמו...

מהאי טעמא למדו בקרב החסידים במלבוש העליון, כדי שיהיה הלימוד מתוך כובד ראש, שהרי לימוד התורה שווה בזה לתפילה. שניהם מיועדים להביא את האדם לידי קרבת אלוקים. זהו העומק הטמון בבקשתו של דוד המלך ע"ה שאמירת תהלים תחשב בשמים כלימוד נגעים ואהלות, ואמרו הצדיקים שבקשתו אכן נתקבלה⁴. אמור מעתה: האדם יכול להגיע לקרבת אלוקים על ידי אמירת מזמורי

דאגה בלב איש שיחנה, וכך היה כל אחד מרגיש שהוא אהוב על הכל, וכתוצאה מכך, היה מקבל לב חדש ושוכח מכל צרותיו ונסיונותיו.

הלא האדם מצד כוחות נפשו יכול לסבול איזה קושי שפקד אותו, כגון בוששה שנודמנה לו, ולהמשיך הלאה בחייו, אך השאלה היא כמה זמן יקח לו עד שיחלץ מההרגשות שנולדו אצלו בעקבות אותו קושי. ובכן, אין צורך להמתין שבועיים עד שיחלץ מהן, די לו שיפגוש איזה חבר טוב שישמע למצוקתו ויבינו, ויאמר לו את המילה הנכונה, כי אז מיד יסורו ממנו כל ההרגשות שהתלוו אל הבוששה שנודמנה לו, וכשאלו יסורו ממנו, יפסיק לסבול תיכף ומיד הגם שזכרון הבוששה עדיין יישאר עמו.

מי שמתרגל לשפוך את לבו לפני קונו על ידי תפילה או על ידי אמירת מזמורי תהלים, ולומד איך לדבר אתו כדבר איש אל רעהו, כשהוא מספר לו על קשייו מתוך אמונה שהם לטובתו, ומודה לו על כל הטוב שהוא עושה עמו, הוא מפתח לאט לאט קרבת אלוקים נפלאה.

השלך על ה' יהבך

תוכלו לשאול מאנשים שנסעו לקברות צדיקים, מאותם צדיקים שהם מרגישים שייכים אליהם, ושפכו שם את לבם מתוך הרגשה שהם יכולים להשאיר שם את כל חבילותיהם, ויספרו לכם איך שבשובם לביתם היו אנשים אחרים לגמרי. איננו מדברים על בעלי מדרגה מיוחדים, אלא כל אחד באשר הוא, שנוסע עם חבילות

⁴ ראה 'פירוש התפילות והברכות לרבינו יהודה ב"ר יקר (רבו של הרמב"ן) ז"ל. 'ובשירי דוד עבדך נהללך וכו',

לומדיהם, ולפתע הוא מתלהט ומתלהב עד שנפשו יוצאת בדברו. מכאן סימן שזה מה שהתורה צריכה לעשות עם האדם כל אימת שהוא לומד תורת ה', יהיה מה שיהיה. כשהאדם קולט שלשם הוא צריך להגיע בתלמודו, דהיינו לתלמוד מבלי לרצות אף אחד בעולם או למצוא חן בעיני בשר ודם, כי אם בשביל להיות בידירות עם הקב"ה, הוא יהיה כל-כך מנוחם וכל-כך מעודד אחרי לימוד דף גמרא, ממש כמו אחר אמירת מזמורי תהלים.

אכן בתחילה ירגיש האדם כך רק באמירת מזמורי תהלים, לאחר מכן יתחיל להרגיש כך גם בלימוד החומש, ועם הזמן הרגשתו זו תתפשט גם לשאר הלימודים, משניות, גמרא, תוספות, רשב"א, הלכה. אך כל זה רק כשיודעים במה מדובר, כי אם אין האדם יודע במה מדובר, לעולם לא יקשר לימוד התורה וקרבת אלוקים זה עם זה.

חוסר טעם בלימוד – היתכן?!

יהודי אחד תלמיד וחכם וירא שמים מרבים, שכבר עבר היום את גיל השישים, סיפר לי מה שהיה עמו בהיותו נער בן י"ד: באותה תקופה לא מצא הנער שום טעם בלימודו ונתקשה מחמת כן בישיבה. לקחו אביו אל מרן הגה"צ רבי משה פיינשטיין זצ"ל וסיפר לו דברים כהווייתן. אחר כך שטח את בקשתו שהגאון יברכו שירגיש טעם בלימודו.

אמר לו הגאון: איני מבין, הלא

תהלים, וכמו כן ממש יכול להגיע אליה על ידי לימוד נגעים ואהלות. זוהי ההרגשה הנכונה שעל האדם להגיע אליה בעת לימודו, שהוא לומד בחברותא עם הקב"ה, והולך ומתקרב אליו מרגע לרגע.

דבקתי בעדותיך

אפשר להגיע לזה לאט לאט כל עוד מבינים ויודעים לאן צריכים להגיע. הנה בענין התפילה מתרגל האדם בדרך כלל משחר נעוריו שזו הזדמנות לדבר ביחידות עם הקב"ה. בתפילת הלחש ידבר בשקט, רק שפתותיו נעות וקולו לא יישמע, וכשיבוא למקומות הקדושים, ישים את ראשו על זרועו וידבר בלחש שאף אחד לא ישמע מלבד הקב"ה. קשר אישי יש לו עם הקב"ה בעת התפילה. אך בענין התורה הוא לא התרגל לתלמוד באופן זה. להיפך, הוא התרגל להיות עסוק בעת לימודו בקושיות ופירוקים, כשהוא נושא ונותן עם חבריו בקולי קולות, ובאופן ממילא, היות שהוא נושא ונותן עם בני אדם, מוחו עסוק בזוטות – האם אני מוצא חן בעיניו אם לאו? מי חכם יותר גדול, אני או הוא? מי לומד מהר יותר, אני או הוא? סופו של דבר, הוא לא התרגל לשבת בין ד' קירות כשאף אחד אינו שומע מלבד הקב"ה וללמוד בלבת אש קודש, לימוד כזה המקרב את האדם לקונו.

פעמים יש שהאדם מעביר את הסדרא שנים מקרא ואחד תרגום בפרשיות עקב ואתחנן אשר הפסוקים שם מעוררים את

וכן ב'הבוחר בשירי זמרה'. השלח"ק מסכת יומא, עמוד התשובה אות כח. 'דברי שמואל' להגה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע פרשת בחוקותי. 'אשל אברהם' (בוטשאטש) או"ח סי' רלח ס"ב, סי' שו, ס"ה. 'אגרא דכלה' פרשת שמות. ראה עוד 'ליקוטי שושנים' פרשת וזאת הברכה ד"ה ולבנימין.

בר לימוד, הוא משקר במצח נחושה, כי אין שום נפש מישראל שמופקעת מלימוד התורה.

לימוד התורה הוא מהלך של קרבת אלוקים

יטען המלמד דרדקי: הנה אני מחזיק כיתה בת שלושים תלמידים, ואם על רוב רובם אפשר לומר שהדברים ניכרים שהם עשויים ללימוד התורה, הרי שעל אחד מהם אין להניח שום תקוה. נסה נא אתה להיות המלמד שלו ותראה שהוא אינו בנוי ללימוד התורה, וכפי הנראה יש לו חפקיד אחר בעולמו. עמדו עם שתי רגליים על הקרקע ותראו שאינו בנוי לזה...

אכן טענה זו תקפה כל עוד אנו חיים באותה טעות כביכול התורה נועדה לאסוף ידע בראש ציבורין ציבורין, אשר לזה צריכים למוח מיוחד שמצליח להתרכז ולחלק כל הנלמד לפי קטגוריות, ויחד עם כן לזכרון כדי שהנלמד יישאר חרוט לאורך זמן. כי מעתה מי שאין לו אותו מוח, הסברא נותנת שהוא עתיד לפתוח ארגון גדול של גמילות חסדים.

אך אם נבין שהתורה היא מהלך של קרבת אלוקים, נבין ממילא שכל יהודי באשר הוא נברא בשביל כך. הבה ונשאל לגבי תפילה: הנעלה בדעתנו לומר על מי שעומד בחוץ ומפטפט בשעה שהציבור מתפללים שאינו בנוי לתפילה וכפי הנראה תפקידו להכין את הקידוש למתפללים! הלא כל מי שיאמר כך לאוויל ייחשב! אמנם כן, יהודי זה יצטרך ללא ספק לעבוד הרבה כדי להרגיש קרבת אלוקים בתפילתו, ואף יתכן שיש בידו עבירות המהווים אצלו מסך

חלקים רבים יש בתורה, הלכה, משניות, חומש רש"י. יבחר נא איזה חלק בתורה שהוא מוצא בו טעם ויערב לו. שחק האב ואמר: מה לעשות ואין לו חשק ללמוד... אך הגאון לא ויתר ואמר שוב: הלא במשנה אפשר ללמוד זרעים או טהרות, ובהלכה אפשר ללמוד חושן משפט או בשר בחלב. יבחר נא מה שלבו חפץ ויהיה לו חשק ללמוד. שוב שחק האב: לא, לא, אין לו חשק בתורה. אז אמר הגאון: הזמן קצר והמלאכה מרובה, ואנכי לא זכיתי להבין את השאלה, יבוא נא הבא בתור...

המונע הלכה מפי תלמיד

כמה אמת מונח בתשובת הגאון? הלא כן הודיעונו חז"ל, שכל נפש ישראלית, בלי יוצא מן הכלל, בנויה באופן שתוכל להתחבר לתורה, ומי שאינו מאמין בזה, טועה טעות חמורה באמיתה של תורה. ראו נא מה שכתב המהרש"א על מאמר הש"ס (סנהדרין צא, ב) "כל המונע הלכה מפי תלמיד - כאילו גוזלו מנחלת אבותיו, שנאמר תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, מורשה היא לכל ישראל מששת ימי בראשית".

וזה לשון מהרש"א: "המונע הלכה מפי תלמידו ללמוד עמו עד שתהא שגורה לו בפה, לפי שאומר הרב שאין התלמיד הגון וראוי לכך ואי-אפשר לו ללמוד, הרי גוזלו מנחלת אבותיו, שהתורה היא מורשה לכל ישראל מששת ימי בראשית, רוצה לומר לפי בריאותם וטבעם מששת ימי בראשית מוכנים כל ישראל ללמוד תורה".

הא לנו מדברי רבינו מהרש"א שהעושה 'סטיגמה' על ילד או בחור שאינו

מה תתן ברכתי ומה תוסיף

מציאות היא שחוזרת על עצמה אצל כל איש יהודי. **עליך רק למצוא את החלק בתורה שהאדם מתחבר עמה, ותראה שהניצוץ נדלק אצלו והופך למדורת אש קודש.** הצרה היא שהאדם מתחיל ממקום שעדיין אינו שם, וכיון שאינו מתחבר, הוא בא ואומר שאינו בנוי ללימוד התורה. **התחל נא מהמקום שאתה מתחבר אל התורה, ומשם תעבור לשאר חלקי התורה.**

הגר"מ פיינשטיין אמר לאב: מה תתן ברכתי ומה תוסיף לך כיון שאין שחר לשאלתך ובקשתך. הלא כך היא דרכה של תורה; אם אין הבן מוצא טעם בלימודו, יחזור נא לאחור למצוא את החלק בתורה שבו הוא מוצא טעם, משם יתחיל להתקרב אל האלוקים, ובע"ה עם הזמן יזכה להתחבר גם לשאר חלקי התורה.

יראי ה' הרגישו קרבת אלוקים כשלמדו רשב"א או קצות החושן. לפני תקיעת שופר הכינו את עצמם על ידי לימוד קצות החושן. מה השאלה? הלא הקב"ה עומד כאן ומדבר עמדי! כך כתב הרה"ק רבי **יעקב שמשון משפטיבא זיע"א באגרת, שעמל התורה ועיון התורה הם ביטוי של אהבת ה'.** הוא מדמה זאת למי שקיבל אגרת מידידו הטוב, שבדרך כלל יקרא אותו שוב ושוב כדי למצוא את אהבה החבויה בין השיטין. אף כאן, כשיהודי מבין שהתורה היא מכתב שהקב"ה שלח לו, הוא מעיין בכל תיבה ותיבה שבה, וחוזר שוב ושוב על תלמודו, כדי למצוא את אהבתו המוסתרת של הקב"ה.

ומי שאינו עדיין במדרגה זו להרגיש קרבת אלוקים מלימוד קצות החושן, עליך

המבדיל ויצטרך לתקנן, ועם כל זה הדברים פשוטים שאף הוא בנוי באופן שיוכל להשיג קרבת אלוקים בתפילתו. וכי מקום יש להסתפק בזה? וכי שתי שיטות יש בדבר? הלא טפשות היא...

לימוד התורה אינו שונה מזה. אם בכל ספר שאנו פותחים אנו רואים שהתורה מביאה לידי דביקות, מה הכוונה בזה? הלא הכוונה היא שהתורה היא מהלך של קרבת אלוקים. אין הכי נמי, לא כל בחור בתחילת דרכו ניחן עם הכלים הדרושים להבין את קושיות התוספות, אבל הנאמר מחמת כן שהוא מופקע מלימוד התורה?! הס מלהזכיר! והרי להגיע לקרבת אלוקים על ידי התורה הוא בוודאי בנוי.

הלא אתה רואה שיש לו שייכות לתפילה, אתה רואה שהוא מוצא טעם באמירת מזמורי תהלים. לאט לאט, תפתח אצלו את הענין ותראה לאיזו קרבת אלוקים יכול להגיע על ידי לימודו. למד אתו פרשת יתרו חומש רש"י, תוציא כמה מילים מדברי רש"י העוסקים בגודל רצונו של הקב"ה ליתן את תורתו לישראל, או כמה מילים מדברי האוה"ח הק' שם המדבר בענין מתיקות התורה. תמצא את האמרות הטהורות שבספרי החסידות המחזקים את הלבבות השבורים, ותראה איך עיניו מתחילות להפיק זיקי טוהר. למד אתו אגדות חז"ל במסכת ברכות. הלא יסודות רבים כל-כך לחיי האדם נמצאים שם, מה זה יסורים, מה זה קבלת יסורים באהבה, מה זה קריאת שמע, מה זה תפילה, מה זה תפילת הדרך. לפתע תגלה איך הוא נעשה מנוחם ומעודד, ואף הוא יבקש: הבא לי עוד מאותו מזון המחיה את הנפש...

השי"ת, וכשיעשה כן, יראה שלימודו מעורר בו קרבת אלוקים. ואם לא יעשה כן, יראה שלימודו אינו מעורר בו קרבת אלוקים.

בדרך כלל כשאומרים לאדם שצריך לעשות כך וכך, בפעם הראשונה הוא עושה כן ורואה הצלחה, ובפעם השנייה הוא כבר סבור שזה יעלה בידו גם אם לא יעשה כפי מה שהורו לו, ואז הוא מפסיק לנהוג כפי מה שהורו לו, בחשבו שזה עובד גם כך, ולאחר כמה שנים הוא עוצר ורואה שהתוצאות מעולם לא הגיעו...

הבעש"ט הק' נתן עצה לאדם איך להגיע לקרבת אלוקים פשוטה, ואם האדם רוצה לזכות לכך באמת, עליו לאמץ עצתו ולנהוג על פיה תמידין כסדרן. אמנם בתחילה יקשה לו לאדם להפעיל את רגשותיו, אך לא יזניח, אלא ינסה פעם ועוד פעם ועוד פעם, ולאט לאט יפתחו בלבו רגשות של קרבת אלוקים בעת לימוד התורה.

טובא מגרר גריר

הגה"צ בעל ויחי יוסף מפאפא זצ"ל אמר: חז"ל אמרו גבי יין "פורתא מסעד סעיד, טובא מגרר גריר". הא לך שכוח המושך שיש ביין, אינו מתעורר בלב עד שאין שותים ממנו הרבה. והנה התורה נמשלה ליין, ללמדך שאין כוח המושך בתורה מתעורר בלב עד שאין שותים ממנה הרבה. אין לאדם להיבהל כשרואה בתחילת לימודו שאין חשק התורה מפעפע בו, אלא יבין שעם ההתמדה יבוא החשק. ישבור את המחיצות לעבור את כל ההתחלות קשות, ויראה שכל כמה שיוסיף ללמוד, יתחזק בו כוח המושך של התורה, כי טובא מגרר גריר.

לחזור אחורה וללמוד היטב אותם פסוקים המבטאים בגלוי את האהבה הגדולה שהקב"ה אוהב את בניו. וכשיעשה כן, תתלהט נפשו מקרבת האלוקים, ותיחס לבו מאש התורה. כעין זה יוכל ללמוד כמה מאמרי חז"ל במסכת תענית המדברים בענין התפילה. הלא תורה הם. ומהם ימשיך הלאה ללמוד מסכת שבת וכדו', לימוד המעורר בו קרבת אלוקים.

כעת מובן מה שהשיב הגה"ק מצאנו לבתו, כי אף הנשים יש להן דף גמרא להתנחם ולהתעודד בו. אין הכי נמי, אין הם מפלפלים בהוויות דאביי ורבא. אבל הן יכולות להשתמש בספר התהלים כבדף גמרא, כי תכלית אחד להם, ואותו כוח שיש בתורה יש גם באמירת תהלים.

הכנה לדברי תורה

הבעש"ט הק' ראה שאנשים לומדים ואינם מגיעים לקרבת אלוקים, והבין שבלי הכנה ראויה מצד האדם, הדבר לא יצליח לו. הנה האדם יושב וקונה ידיעות ותוך כדי הוא מתגאה ומספר לשון הרע. הלא זה תרתי דסתרי. הא תינח אם מטרת לימוד התורה היא לרכוש ידיעת, כי אז אין בזה שום סתירה, ואדרבא, רכישת הידיעות עוזרת לו להתגאות על חבריו, והגאווה עוזרת לו לבסס את שיטותיו. אבל אם לימוד התורה היא קרבת אלוקים, איך יתכן שתוך כדי תתחזק גאוותו.

נתן הבעש"ט הק' עצה לאדם שיכין את עצמו קודם לימודו, יסלק את כל מחשבותיו, יטבול במקוה ויאמר כמה מזמורי תהלים, ואז יתיישב ללמוד מתוך ענוה והכנעה כשכל רצונו לרצת מה אומר

זה. המוח אינו נוכח. אנו מתיישבים ליד הגמרא, ולפתע המוח מתחיל לשוטט ממדינה למדינה ומעיר לעיר. מנסים שוב, ושוב המוח בורח. ובכך, איזו קרבת אלוקים, איזו ידידות, איזו התלהטות יכולה להיוולד מלימוד תורה כזה. ואכן כל נשמה זועקת ובוכה: מה אעשה? רצוני להיות נוכח, אבל איני יכול שהרי אני טרוד בכמה מיני טרדות.

שאלה זו קיימת אצל כל יהודי, ובפרט אצל בעלי משפחות שמטבע הדברים נושאים חבילי טרדין, ופי כמה וכמה היא קיימת אצל אותם בני אדם שהקב"ה ברא אותם לתחילה עם קושי לרכו המוח. מציאות היא שאין להרהר אחריה. יש אנשים שהקב"ה נתן להם מוח כזה שקשה לו להתרכז, וחס לבם בקרבם לכל דבר שבקדושה, כך שרצונם להיות יהודים יקרים ומאירים, אך כל פעם שהם מתיישבים ליד הגמרא, מוחם בורח הרחק הרחק. הם יכולים לעשות כל מיני טצדקי כדי להשאיר את מוחם במקומו, אך ללא הועיל. ואין צריך להיות מומחה גדול בשביל להבחין בזאת. כל אחד שיבוא בשיח עם אותם בני אדם, יבחין בכך שיש להם קושי גדול בדבר. ובכך, מה היה רצונו יתברך מאותם בני אדם?

ולהוסיף על השאלה: הן לא סוד הוא שהיצר הרע הולך ומתחזק מיום ליום, והדבר היחיד שמועיל כנגדו, הוא התורה הקדושה, כי בראתי לו יצר הרע בראתי לו תורה תבלין. שעה או שעתיים של לימוד ברציפות, שורף ומכלה את הכל. ומי שאין לו את פתרון התורה – מה יעשה ולא יחטא? והרי רואים זאת בחוש אצל נערים שהתדרדרו ר"ל ביהדותם, שלפעמים זה התחיל מכך שלא היה להם כוח להתרכז

כך פירש הרה"ק רבי יצחק מווארקא זיע"א מאמר חז"ל "כל המקיים את התורה מעוני סופה לקיימה מעושר" – מי שילמד בלי חשק, סופו לקיימה עם חשק והתלהבות.

אנו רואים בחוש איך בעלי בתים שעד לא מזמן לא היה להם שום חשק לפתוח דף גמרא, כיון שקיבלו על עצמם עול תורה, והצטרפו לשיעור תורה בלי חשק, לאט לאט התעורר בלבם החשק, והיום הם כבר חוזרים כל יום על השיעור ומוסיפים מדילהון לפלפל בפלפולה של תורה. וכל כך למה? כי הכוח נמצא בתורה, אלא שהקליפה עוטפת אותו, וצריך לשבור אותה, וכיון שהאדם שובר, הוא מתחיל להרגיש איך התורה נותנת לו חיות וממילא הוא מתחבר אליה.

בלי נוכחות המוח אין קרבת אלוקים

ועוד יש להוסיף יסוד בסוגיא זו, יסוד שמשנה לשנה נעשה יותר נחוץ לעורר עליו. נחזור לשם כך אל המשל בענין הקירבה בין שני ידידים: כדי שהאדם יוכל להתחבר עם חברו, עליו להיות נוכח. ואם למשל ייצא לטייל עם חברו בנאות דשא, אך לא יהיה נוכח מחמת הטרדות הרובצות לו על כתפיו, עד מהרה ירגיש זאת חברו. ואם עוד יוסיף לענות לצלצולי הפלאפון מדי פעם, יתרגז עליו חברו ויאמר לו: אמור נא! אתה רוצה לטייל עמי או שאתה רוצה לדבר בפלאפון? וגם כאשר יעשה לו פלוני טובה וישקיט את הפלאפון, עדיין ירגיש שלבו כל עמו, ולא יקח זמן רב עד שיברכנו בברכת פרידה ויקבע להיפגש עמו במועד אחר – כשיתפנה מטרדותיו...

הן רובא דרובא מאתנו סובלים מקושי

זאת תעשה הכנה קודם הלימוד. אמור כמה מזמורי תהלים. עשה פעולות כדי שתוכל להיות נוכח בלימודך ולזכות באמצעות לקרבת אלוקים.

מלא אתך ודמעך לא תאחר

ובזה יש להביא מה שכתב בספה"ק **"נועם מגדים"** בפירוש הפסוק **"מלא אתך ודמעך לא תאחר"**: הפסוק מדבר במי שהמחשבות הזרות מתערבים לו בתורתו ובתפילתו. הוא משלחן וחוזרות, משלחן וחוזרות. אומר לו הקב"ה: אל תתנכר לתורה ותפילה כאלה, אל תזלזל בהן. להיפך, בתורה ותפילה כאלה אני חפץ.

וזה לשון הספה"ק הנ"ל: להזהיר לאדם שמתוך דוחקו ותערובות מחשבתו בטרדות צער ח"ו, לא יתנכר מתורה ותפילה, כי בהתגברו אז להסיר טרדותיו שהם מעשה היצר לבלבלו ויכניע וישבר יצרו, זהו המובחר שבתפילות, ובזמן שאין לאדם טרדות, אין התפילה ברורה כל-כך כמו מי שרבו עליו בלבולין מהיצר ומתגבר עליהם, ובדוק ומנוסה לצדיקים וחסידים אמיתיים. וזהו מלא אתך ודמעך לא תאחר – יגיעות בשר ותערובות טרדות שמטרידך היצר, לא תנכר ותאחר, כי אדרבא, בהתגברך, אז – בכור בניך תתן לי. המובחר שבתפילות ובמעשים טובים תתן לי.

הא לנו להדיא מדברי בעל רוח הקודש, שחביבה ורצויה לפני השי"ת עבודתו של מי שנלחם כדי לשקוד על תלמודו. והגם שהוא מוצא את עצמו מדי פעם מרחף בדמיונו וחולם בהקיץ, כל שהוא חוזר ומתנער, הרי זו העבודה הרצויה לפני המקום. לו היה חפץ, היה הקב"ה בורא

בלימודם, ומתוך כך התעסקו בדברים אחרים אשר משם החלה התדרדרותם. מה אם כן הקב"ה רוצה מאותם יהודים שנתן להם מוח כזה שאינו מצליח להתרכז? וכמו כן מה הקב"ה רוצה מאתנו שאע"פ שאנו יכולים לרכז את מוחנו, הלא הוא בורח מחמת הטרדות המתרוצצות בו, ואינו מביא לקרבת אלוקים?

שים אותו על נם

התשובה לשאלה זו היא אותה תשובה שניתנת לכל נסיונות האדם: **"הקב"ה נתן לנו נסיונות כדי שנעבוד אתם ונעשה את המוטל עלינו ותו לא**. בין כה וכה אין בידי האדם לעשות חוץ מהראשית, והתוצאות לאלוקים הן.

למשל, מי שמתקשה לקום בבוקר בזמן, העבודה המוטלת עליו היא לעלות על יצועו בשעה מוקדמת, להכין שעון מעורר, ולבקש ממישהו שיבוא להעיר אותו וכו', ואם בכל זאת הוא נכשל, הוא מנסה שוב ושוב ואינו מתייאש. כי הוא מאמין שאם יעשה את המוטל עליו ויתפלל אל ה' תדיר, תבור ישועתו ויצליח לצאת מן הקושי.

אף כאן, הקב"ה העמידנו בפני נסיון אשר גוזל מאתנו את הקרבת אלוקים שאנו יכולים לזכות לה באמצעות לימוד התורה. ונסיון זה קיים לא רק בלימוד התורה, אלא גם באמירת תהלים הנסיון קיים. האדם מתחיל לומר תהלים, הוא אומר ואומר, וכבר מזמן אינו נוכח. הוא נזכר בקושי שלו, ומשם עבר לעיר שבו נולד הקושי, וכבר פרח הלך לו לכל רוחות השמים...

רצה הקב"ה שנילחם עם זה. אל תרפה! תחזור שוב ושוב אל מקומך. ועוד

בעמל התורה, הכף שכנגדו, שהיא כף היסורים, נעשית קלה יותר ועולה למעלה. וכן פירש לשון הכתוב "אשרי הגבר אשר תיסרנו י-ה", על ידי "ומתורתך תלמדני". שאפילו נגזר על האדם להתייסר, אשריו אם הוא משלם את חובתו על ידי עמלות בתורה, כי בזה הוא חוסך מעצמו יסורים אחרים.

דארף מען רייסן די אויגן

כן מסופר על הגה"ח ר' מאט"ל אוסטרובער, חסיד נאמן אצל ה'שפת אמת' מגור זי"ע, שבתחילת דרכו אמר לרבו: רצוני ללמוד תורה, אך מה אעשה שעפעפי עיני נדבקות זו לזו, ואינו יכול. אמר לו השפת אמת בלשונו: "דארף מען רייסן די אויגן". לפי המסופר למד אותו חסיד את כל ד' חלקי השו"ע בשנה אחת בלבד, והכל בכוחה של אמרה זו שיצאה מפי רבו" "דארף מען רייסן די אויגן".

צריך לזכור שאף אם אמנם מדובר במלחמה, הלא היא מלחמה שבאה במקום במלחמות אחרות. וכאמור, מלחמה זו נועדה לא רק בשביל לזכך את הגוף, אלא גם כדי לעורר בלבו של אדם את הידידות עם הקב"ה שהוא כל-כך מצפה לו.

הן בני אדם רבים מחפשים היום דברים אחרים להתמלאות בהם, והמבין יבין, והכל הוא מפני שאינם מרגישים קרבת אלוקים וממילא מתהלכים כריקנים.

ראה זה הרש

ה'חתם סופר' בספרו "תורת משה" (ריש פרשת ראה) כתב, והוא פלא והפלא: לשון הפסוק הוא: "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו

אותנו כמלאכים שאין להם נסיונות. אבל בכוונה תחילה ברא אותנו כבני אדם, מתוך ידיעה שנתמודד עם נסיונות קשים, אשר אחד מהם הוא קושי הריכוז, וכל זה כדי שנצטרך להלחם ולהתגבר עליהם.

אכן בתחילת העבודה יהיה לו לאדם טעם מרירות בפיו, שהרי אז אינו מרגיש עדיין קרבת אלוקים, ואף אינו יכול להכריח את עצמו להרגישה, כי היא דבר הבא ממילא. אך מכל מקום יעשה אע"פ שאינו מרגיש עדיין, מתוך אמונה ששם קרבת אלוקים נמצאת, ועם הזמן יזכה למתנת הא-ל, להרגיש בכל תיבה מתיבות התורה קרבת אלוקים נפלאה, עד שיתגעגע אל דף הגמרא. אין זה על מנת שתעלה לרקיע ואין זה דבר שהיה שייך לדורות הקודמים בלבד. צריך רק לתפוס במוח שמכאן אפשר להגיע לקרבת אלוקים אמיתית. הן רבים זכו לקרבת אלוקים על ידי תפילה, זאת משום שהאינו ששם קרבת אלוקים נמצאת. כמו כן יכול כל אחד לזכות לקרבת אלוקים על ידי לימוד התורה. ימצא את החלק בתורה המדבר אליו, יגש אליו נכונה וילחם במלחמתה של תורה. אין הכי נמי, בתחילה יערמו עליו כל מיני קשיים שהרי כל ההתחלות קשות, כאן הוא יירדם, כאן לא יצליח להתרכז, כאן לא תהיה לו חברותא טובה. ילחם מבלי לוותר, הכל מתוך אמונה ששם נמצאת קרבת האלוקים.

הרי כך אמרו חז"ל שהמשקיע בעמל התורה, יינטלו ממנו תיכף ומיד שאר קשיים וטרדות, ובלשונם "כל המקבל על עצמו עול תורה, מעבירין ממנו עול דרך ארץ". ובדרשות חתם סופר דימה זאת לכפות מאזניים, שכיון שהאדם מרבה להשקיע

האדם מנצל תכונה זו בתורה, היא ממילא תהפוך לו לקללה, כי ירדוף אחר חדשות העולם, שהרי הוא רעב להן.

כמה אמת מונח בזה! המציאות מוכיחה שאין האדם יכול להתהלך ריקן, אין האדם יכול לומר לא מעניין אותי מאומה. אם לא מעניינים אותו חדשות בתורה, יעניינו אותו חדשות במילי דעלמא. זהו היסוד! האדם מוכרח לערוך מלחמתה של תורה כדי לזכות לקרבת אלוקים, כי אם לאו – יערוך אותה מלחמה ממש במקום אחר, ושם זה יהיה באופן של צער ועגמת נפש ולא יזכה לא לשכר ולא לקרבת אלוקים. חבל! אומר הקב"ה, **אם תערוך את המלחמה בתורה, תקבל שכר משלם על עצם המלחמה, וקרבתך תהיה גדולה כל-כך. מי יתן שנוכה בסייעתא דשמיא.**

אל מצוות ה' אלוקיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום". ואמרו חז"ל היום שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים, אולם לפי זה כשכתוב להלן "והקללה אם לא תשמעו אל מצוות ה' אלוקיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום", תיבת היום לכאורה אין לה שחר, כי אין לפרש שאם ישמעו לכל התורה ורק לא ייחשב בעיניהם כחדשים, ייענשו בכל הקללות האמורות בתורה, והרי סוף סוף הם מקיימים את כל התורה כולה.

מבאר ה'חתם סופר': אין, הכא הוה. כי בכל יום יורד לעולם כוח החידוש, וכל יום כשהאדם קם משנתו, הדבר הראשון שהוא מחפש, הוא להתחבר לחדשות, וכל זה עשה הקב"ה לטובת האדם, כדי לסייע לו לפתח תשוקה ומשיכה לידיעות חדשות בתורה ולעוד קרבת אלוקים, ולכן אם אין

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה ציפורה
פטרון מדור עיון תפילה

מדור עיון תפילה ברכת התורה חלק ב'

שיקבל פרס ממנו, כי החלק הבהמי לא תכיר בטובה רק אחר ההרגש. אבל קריאת התורה שהוא חלק השכל, והשכל יודע ומכיר וקודם קבלת התועלת יבין אותו, על כן יחייבנו הא- ל להודות לפניו קודם קריאת התורה. מסיים ה'חינוך': ומודה על האמת ימצא טעם בדברי.

שביעה שאין לה הפסק

והנה במושכל ראשון החילוק בין זה לזה הוא כחילוק בין ילד קטן לגדול בר דעת. כי הנה הילד הקטן כשיאמרו לו שזכה בגורל באיזה פרס חשוב, לא יתרגש כל-כך על עוד לא יחזיקנו בידו בפועל, כי אינו חכם עדיין לראות את הנולד. ולעומתו הגדול, כיון שישמע זכה בפרס, ישמח בלבו, כי בעיני רוחו כבר יראה את הפרס מגיע לרשותו, וכבר עתה יתפעל ויתרגש ממנו.

אף כאן, הגוף אינו מתרגש רק לאחר שכבר אכל ושתה ושבע, מה שאין כן המח שכבר מבין קודם הלימוד מה הלימוד יעשה לו, ולכן הוא כבר מתרגש ממנו עכשיו ושפיר יכול לברך על התורה קודם הלימוד.

אולם למען האמת יש בזה עומק יותר גדול, והוא שכח יש בתורה שכל המתחבר אליה נעשה שבע אע"פ שעדיין לא למד אותה. הוי אומר: מה שאמרו לברך על התורה קודם הלימוד, אינו מחמת

בין מוזון רוחני למוזון גשמי

בשיעור הקודם עסקנו בענין בברכת התורה וראינו מה ברכה זו יכולה לחולל בלב האדם כשמברך אותה בכוונה הראויה. והנה בספר החינוך במצות ברכת המזון (מצוה ת"ל) מביא יסוד נפלא בברכת התורה, יסוד שיש בו כדי ללמדנו מה עלינו לכוון בעת ברכת התורה ומה כוונה.

ה'חינוך' מצייין שכל הברכות מדרבנן הן, חוץ משתיים, ברכת המזון שלאחר האכילה, וברכת התורה קודם הלימוד. ברכת המזון הלא כתובה להדיא "ואכלת ושבעת וברכת", וברכת התורה נלמדת מהפסוק "כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו".

אנו רואים ששתי הברכות שוות, כי שתיהן באות על המזון, אלא שבברכת המזון מדובר במזון גשמי, ובברכת התורה מדובר במזון רוחני. וכאן השאלה נשאלת: אם שתי הברכות באות על המזון, למה נבדלו זו מזו בענין זמן ברכתם, ובעוד ברכת המזון מברכים רק לאחר האכילה, ברכת התורה מברכים קודם הלימוד?

מיישב ה'חינוך' בלשונו: והענין הזה שחייבנו הא-ל ברוך הוא ברכה בקריאת התורה לפניו ובמוזון לאחריו, מן הדומה שהטעם, לפי שהוא ברוך הוא לא ישאל מן החומר לעבדו ולהודות בטובו רק אחר

תורתו. היות שזוהי כוונת הברכה, אין צריך להמתין עד לאחר שילמד, כי גם קודם הלימוד, הלא יש לו תורה הרבה כל כך ממה שלמד בעבר.

התרגשות שלפני הלימוד

אם נתבונן נראה כמה אמת יש בזה. אכן מן הראוי כשאנו מתכוננים לחג מתן תורה, שיתבונן כל אחד איך התורה מועילה לו בכל אשר הוא הולך, ויבין שאם יש תחומים בחייו שעדיין מתקשה בהם, סימן הוא שעדיין לא ליבן חלקים אלו בתורה.

יתירה מזו, רצון השי"ת היה בדווקא שלא נברך ברכת התורה לאחר הלימוד כי אם לפניו. כי אם יברך האדם לאחר הלימוד, ירגיל בזה את מחו שעד שלא יטעם את התורה בפועל, לא יוכל להודות להשי"ת עליה. ובאופן אחר: לו יצוייר שיאמרו לאדם להתלהב בברכת התורה, הלא יתכן שיאמר: תראו! איני יכול לשחק כאילו אני מתלהב. תביאו לי איזה ספר שאני אוהב מאוד ללמוד בו, אלמד בו כמה שעות, ואז אם יעזור ה' וארגיש תענוג גדול מזה, אזי אוכל לברך ברכת התורה בהתלהבות.

ובכן, הקב"ה אומר לאדם: רצוני שתתבונן היטב ותעבוד על עצמך, עד שתגיע למקום שתוכל לברך ברכת התורה בהתלהבות קודם הלימוד. איני רוצה ממך ברכת התורה כזו שהיא מוגבלת באשר אינך יכול לומר אותה רק לאחר הלימוד. הן אמת שתתן הודאה גם לאחר הלימוד "מודה אני לפניך ששמת חלקי מיושבי בית המדרש", אבל לא יתכן שתרגיש שהתורה שלמדת אתמול כבר אינך יכול להתפעל ממנה. התבונן במה שהתורה חוללה בך

ההתרגשות שיש לו ממה שעתיד לשבוע מן התורה ולזכות על ידה להצלחה, אלא מחמת הרגשת השובע שכבר יש לו עכשיו מן התורה.

הן כך אמרו שהתורה מגנא אפילו שלא בעידהניה, והיינו משום שהרגשת השובע שהתורה גורמת לאדם אינה נפסדת לעולם, ובזה התורה שהיא מזון רוחני שונה ממזון גשמי, כי הנה במזון גשמי לאחר שעובר שיעור עיכול, אין האדם יכול לברך עליו, שהרי כבר חלפה ממנו הרגשת השובע. מה שאין כן התורה שאין השפעתה על האדם חולפת לעולם.

מי שלמד על ידי התורה איך לחשוב ומה לחשוב, הלא שינה מחמת כן את מהלך מחשבתו, ואם כן נמצא שהתורה מלווה אותו עשרים וארבע שעות. עד כדי כך שכבר נתחבטו הפוסקים איך אפשר לברך על התורה בבוקר, והרי כבר בירך מאתמול, וכתב ה'לבוש' (או"ח מז, ו) שהברכה הראשונה שבברכת התורה היא הברכה האחרונה על התורה שלמד אתמול, והברכה השנייה היא הברכה הראשונה לתורה שילמד היום. הא לך שהרגשת השביעה מהתורה אינה נפסקת ולכן אי-אפשר אפילו לברך ברכה אחרונה, ורק בבוקר לאחר שהסיח דעתו מן הלימוד על ידי השינה, יכול הוא לברך ברכה אחרונה.

לזה נתכוון ה'חינוך', שבברכת התורה האדם מברך להשי"ת על שנתן לו את התורה שגורמת לו שובע גדול אשר מלווה אותו בכל עת וממלא אותו גם כשאין הולך לו כמו שרוצה. האדם מרגיש שהתורה מספקת לו את כל צרכיו, ולכן הוא מברך אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את

יבין וירגיש איזו מתנה נפלאה נתן לו הקב"ה ויתרגש ויתפעל.

על האדם להבין על ידי ההתבוננות שמצות לימוד התורה רחוקה בתכלית הריחוק ממצוה שהיא חוקה. אם חושב האדם שעליו לשבת וללמוד כדי שיהיה לו סיפוק או כי מה לעשות והקב"ה אמר שצריך ללמוד, אם חושב הוא שהיא גזירת הכתוב, אוי לו ואוי לנפשו. הוא צריך להבין שהתורה היא העצה המעשית ביותר עבורו לכל ענייני החיים.

הטוב הערב והמועיל

והנה **במהרש"א** (ברכות יא, ב) מצאנו תוספת נפלאה לזה. וזה תוכן דבריו: ידוע שנפשו של אדם נמשכת לשלושה דברים (כפי שהביא **האווה"ח הק'** בפרשת ואתחנן), **לטוב, לערב, ולמועיל.**

נרחיב מעט לכאור: בעניין **הערב**, הלא פשוט הוא שכל אחד נמשך אחריו, ולא דווקא המתוק לחיך, אלא כל דבר שהנפש מקבלת תענוג ממנו, כגון שמיעת מוזיקה נעימה, או שמיעת בעל תפילה עם קול ערב. וכן האדם נמשך למחמאות פה, שהוא לאו דווקא טוב או מועיל, והלא לפעמים שהוא ההיפך מטוב או מועיל, אבל הוא ערב כי הוא מביא תענוג לנפש. וכן האדם נמשך למראות מפני שהם מביאים לו תענוג, וזאת למרות שאינם טובים או מועילים לנפשו. וכעין זה בני אדם רודפים כל חייהם אחר התאוות מפני שהן ערבות להם אע"פ שאינן טובות או מועילות.

ובענין **המועיל**, גם כן פשוט הוא שהאדם נמשך אליו. כי כשהאדם מרגיש שדבר פלוני יועיל לו בחייו, הוא נעשה להוט

ובמה שהיא יכולה לחולל כך, ואם אינך יכול להתבונן בעצמך, התבונן במה התורה חוללה אצל שכניך בבית המדרש. ראה נא את העדינות הנסוכה על פניהם של לומדי התורה, את מאור פניהם, את שלוות נפשם. ראה איך הקב"ה מסייע להם. תפוס זאת במוחך והבן זאת עד שתוכל לברך ברכת התורה לפני הלימוד.

על שלא ברכו בתורה תחילה

והאמת שכל זה מדויק מאוד בדברי **הגמרא** המפורסמים (ב"מ פה, א): אמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב (ירמיה ט, יא) מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגדה על מה אבדה הארץ, דבר זה אמרו חכמים ולא פירושוהו, אמרו נביאים ולא פירושוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו. שנאמר (שם פסוק יב) ויאמר ה' על עזבם את תורת אשר נתתי לפניהם. אמר רב יהודה אמר רב: שלא ברכו בתורה תחילה. ולכאורה תיבת 'תחילה' נראית מיותרת, כי די היה לו לומר שלא ברכו בתורה.

וכבר כתבו **כל המפרשים** בסיבת הדבר שעבירה שנראית קטנה כל-כך גרמה לחורבן הבית, משום שלא הכירו במהות התורה וחשיבותה, ולכן כל הלימוד שלהם היה שלא באופן הנכון, וכיון שכן התורה לא פעלה עליהם, וממילא התדרדרו לכל אותם דברים שהאדם יכול להדרדר אליהם כשהוא מנותק מן התורה.

אך לשון **הגמרא** הוא "שלא ברכו בתורה תחילה" – תחילה דווקא, כי האדם מחויב להתבונן בחשיבות התורה שוב ושוב, עד שזה ישפיע עליו, וכשיתיישב ללמוד תורה, עוד **בטרם פתח בלימודו, כבר**

על ידי התורה ולהבדילנו מהם.

האדם זקוק בכל עת לתזכורות, כי הוא אפוף בטרדות רבות, טרדות הגוף וטרדות הנפש, ואלו גורמות לו לדחות את לימוד התורה לזמן אחר כאשר ייפטר מן הטרדות (והרי דבר זה לא יקרה עד מאה ועשרים). **לכן צריך האדם להתבונן בזה ולהזכיר לעצמו שאם יגזול מזמנו לקבוע עתים לתורה, יראה שהתורה היא גם טוב וגם ערב וגם מועיל.** יבין האדם שכל רדיפותיו במשך היום הן בשביל אחד משלושה אלה, וכיון שכן התורה עדיפה על הכל, שהרי בתורה שלושתם קיימים, ועל ידה תבוא לו ישועתו.

תורה מנגא ומצלא

פעם סיפר הרה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א על יהודי אחד שנתפס בשביל נסיעה במהירות מופרזת, וכשהשוטר בדק את מסמכיו, ראה שעבר על עוד כמה עבירות מצד חוקי הממשלה, ואיים לקנסו בשלילה מוחלטת של רשיון הנהיגה. הסתכל היהודי במצבו וראה שהוא הולך להפסיד את פרנסתו, דיבר כלפי שמיא ואמר שהוא מקבל על עצמו ללמוד כך וכך זמן, ותוך כדי דיבור אמר שיאמר תהלים ודיו שהרי דוד המלך פעל שאמירת תהלים תהיה כלימוד נגעים ואהלות. משראה שאינו מועיל לו והשוטר הולך לשלול ממנו את רשיונו, חזר ואמר – אני מקבל על עצמי לקבוע עתים לתורה מעתה ואילך וללמוד כל יום כך וכך שעות.

ומה פלא היה הדבר, כאשר לפתע אירע איזה מקרה באותו רחוב, אשר אילץ את השוטר להתפנות אליו. כך עזב את היהודי לנפשו, תוך כדי שהוא צועק לו: אל

אחריו. ולמשל, כשהאדם לומד איזו אומנות, הוא משקיע בשביל לימודיו שעות ארוכות, ואע"פ שיודע שבני ביתו זקוקים לו, אינו יכול לוותר על לימודיו משום שיודע שהם יועילו לו להתפרנס בכבוד.

ובענין הטוב, הכוונה שיש לאדם משיכה לדבר שהוא טוב בעצם אע"פ שאינו מרגיש בשעתו שהוא מועיל לו. דוגמא לדבר הוא מה שיש לבני אדם הרגשת הערכה כלפי אנשים מסוימים למרות שאינם מקבלים מהם שום טובה ושום תענוג. עצם התנהגותם האצילית של אותם אנשים גורמת לאחרים להימשך אליהם מפני שהם מבינים שמדובר באנשים שהם טובים בעצם.

שלוש ברכות כנגד שלושה גורמי**משיכה**

כלפי זה דיבר האוה"ח הק' בפרשת ואתחנן, שעל האדם לאהוב את הקב"ה מתוך הכרה שהוא שורש הטוב והערב והמועיל. אף כאן המהרש"א בא לבאר שכנגד שלושה אלה תוקנו שלוש הברכות שבברכת התורה. והיינו שיתבונן האדם בשעה שהוא מברך על התורה שהתורה היא טוב בעצם, היא ערבה ומועילה.

וזה לשון המהרש"א: לפי שכל עסקי עולם בכלל נחלקים לג', דהיינו טוב ערב ומועיל, ולזה בתחילה מברך שאין עסק טוב כעסק התורה, שעל ידה קדשנו להיות קדושים כמלאכים שהוא טוב האמיתי, שעל כן נקראת התורה טוב, ואח"כ והערב נא ה' כו' שאין לך ערב בכל עסקי אדם כמו עסק התורה, כמו שכתוב תורת ה' תמימה וגו' ומתוקים מדבש וגו', ואח"כ אשר בחר בנו מכל העמים כו' להועיל לנו נגד כל העמים

ללמוד תורה שכל חייו תלויים בלימוד זה, וכן הוא צריך להתנהג כאילו היה נמצא אז בבית החולים בשביל טיפול מציל חיים.

הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זיע"א אמר: **דאוונען דארף מען, לערנען מוז מען** [להתפלל צריכים, ללמוד מוכרחים]. פירושו של דבר: הן כל יהודי יודע שיהיה מה שיהיה, אי-אפשר שלא להתפלל. עם כוונה או בלי, אבל איך אפשר בלי להתפלל כלל. אמר על זה הצדיק: כפי שהאדם מבין זאת כלפי תפילה, כך הוא צריך להבין זאת כלפי לימוד התורה, ועוד יותר מזה, עליו להבין שאין לו ברירה אחרת, הוא מוכרח בכך.

עכ"פ כדי שנזכור זאת היטב, נתן לנו הקב"ה שלוש ברכות שסגולתן ותכליתן להזכיר לנו שהתורה היא טוב, ערב ומועיל. וזה מה שצריך כל אחד לכוון בשעה שהוא מברך ברכת התורה, שהתורה היא שתועיל לו, היא שתספק לו את תענוגו, והיא זו שטובה בעצם. וכשישנן זאת לעצמו יום אחרי יום, יתחיל להרגיש משיכה גדולה ללימוד התורה.

לכל ברכת התורה הסבר אחר

הן ידוע המעשה שכאשר הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זיע"א הגיע לפורים אל רבו ה'חזוה' מלובלין זיע"א והחווה כיבדו בקריאת המגילה, אמר לאחר מכן החווה: מעשה זה כבר שמענו פעמים הרבה, אבל איך שאברך זה סיפרו, מעולם לא שמענוהו.

קוראים את המגילה כל שנה, אבל לתפוס את הנקודה... אמנם אין לנו השגה בצדיקים, אבל בקצה חוט... מה זאת קליפת המן, מה משמעות החטא של הנאה מסעודת

דאגה! ניפגש בבית המשפט... והנה כבר עברו כמה שנים מאז והיהודי לא ראה בית משפט, אלא רואה כל יום בית מדרש.

מעבירין ממנו עול דרך ארץ

יסוד הדבר הוא, שהאדם טרוד מבוקר ועד ערב לרדוף אחר הדברים שהוא צריך לסדר מתוקף היותו בעל משפחה. ואילו היה מאמין באמונה שלמה שהתורה היא טוב וערב ומועיל, היה מבין שהוא יכול לשבת וללמוד כל יום, ולא סתם ללמוד, אלא לעסוק בדברי תורה כמה שעות עם כל המח, ומתוך זה יסתדרו כל העניינים שהוא צריך לסדר. הלא כך אמרו חז"ל (אבות ג, ה) "כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול דרך ארץ". האדם יכול להסתכל סביבותיו וימצא מאות אברכים שעושים כך והקב"ה מעביר מהם עול דרך ארץ בכל מיני אופנים. אמר הקב"ה: כדי שתזכור זאת, רצוני שתברך כל יום ברכת התורה. כי אלמלא כן, יודע אני שתשכח, שהרי הטרדות בוודאי ישטפו אותך כגלי הים. אך תתישב ללמוד, ומיד יצופו כל הטרדות. הבנק כבר מחזיר המחאות והוראות קבע, מה יהיה? ובכן, מה אעשה? וכי מוטל עלי להפקיר את כל נכסיי?! לא, לא, אל תפקיר כלום, אבל תבין שסדר הלימוד הוא דבר שאי-אפשר לוותר עליו בשום מחיר.

כפי שהאדם שנאלץ לשהות כמה שעות בבית החולים בשביל טיפול מציל חיים אינו בורח משם לסדר את ענייני הבנק, שהרי הוא יודע שאין לו ברירה אחרת כי חייו תלויים בטיפול זה, וכבר ימצא את הדרך לסדר את ענייני הבנק בזמנים אחרים, כך ממש צריך להרגיש מי שנכנס לבית המדרש

עכשיו התחיל משהו להתבשל אצלו והוא יודע שיתכן שייצא ממנו תבשיל טוב שיוכל להכניס הרבה. סדר לימודו הקבוע מתקרב, אך נסיונו גדול שלא יתקלקל תבשילו. כאן הוא מברך ברכת התורה, לא על מאה דולר, אלא על כמה עשרות אלפי דולרים. הוא נזכר בעת הברכה שהתורה היא אשר תועיל לו להביא לו הצלחתו, ובאשר כן, לא יעלה על הדעת לוותר על סדרו הקבוע.

הוא אשר אמרנו שלכל ברכת התורה יש הסבר אחר, כל יום יש לו הסבר אחר, ואצל כל אחד יש לו הסבר אחר. וכמו כן הוא לענין הערב ולענין הטוב. כל דבר שהאדם רודף אחריו, צריך הוא להשריש בלבו האמונה בשעה שמברך על התורה, שיוכל לקבלו מהתורה. זה יגרום לו ללמוד בהסתכלות אחרת, וזה יביא לבנין הארץ, ומפני כך נתן לנו הקב"ה ברכה זו.

ובזה יובן יותר מה שהובא בשיעור הקודם על ברכת התורה מהגה"ק בעל "באר מנחם" מקאליב זיע"א שאחרי ברכת התורה התפילות לרפואות וישועות מתקבלות, ולכאורה קשה להבין מדוע דווקא אז, אך לדברי מהרש"א הוא הפלא ופלא, כי לדבריו האומר ברכת התורה עובד על עצמו להאמין שהתורה תועיל לו, ואם כן זהו הזמן להתפלל שעל ידי התורה יזכה לרפואה וישועה, ובדרך אגב, אם זהו הזמן לבקש על ישועה ורפואה, בוודאי הוא הזמן לבקש על הרגשת עריבות ומתיקות בלימוד התורה.

סגולה נפלאה שלא ישבח לימודו

והנה הגאון בעל נודע ביהודה זצוק"ל כתב בספרו צלי"ח על הש"ס (ברכות סד, א) שברכת התורה היא סגולה נפלאה שלא

אחשוורוש, כל השמות שבמגילה, איך הקב"ה מביא ישועה שלא כפי הצפוי, האור שמאחורי כל תיבה, אין לכל אלה אותו הסבר בכל שנה ושנה, ובפרט לצדיקים שרואים במגילה כל מה שעתיד להיות במשך השנה...

לדברי מהרש"א, יש כעין זה לכל ברכות התורה הבנה אחרת. וסיבת הדבר, כי בעת ברכת התורה הרי צריך האדם לחשוב שאין דבר שיועיל לו כפי שהתורה תועיל לו. האדם כבר שמע אתמול ושלשום שהתורה תועיל לו, אבל היום הרי יש לו דבר אחר שהוא צריך לסדר. נמצא שאין ברכת התורה של היום דומה לברכת התורה של אתמול, כי עכשיו הוא מכוון לטרדות החדשות שעומדות לו על הפרק, ושוב הוא אומר: היות שאין לך דבר המועיל כמו התורה, לכן לא השתדלות פלונית תועיל לי ואף לא השתדלות פלונית, כי אם לימוד התורה, כי בכח התורה להועיל לי גם בזה.

קחו למשל אברך הצעיר לאחר חתונתו, מה הם טרדות הפרנסה שלו? הלא יתכן שכל מה שמטריד אותו הוא מאה דולר שחסר לו בשביל לגמור את החודש. ובכן, הוא חושב לעצמו כשהוא מתיישב ללמוד: טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף. במקום להשתטות, אבקש מהשי"ת שאצליח לשבת וללמוד, ואאמין בו שכפי שעזר לי עד כה, כן יעזור לי מעתה ואילך. זה כל ההסבר שלו בברכת התורה.

אולם מי שכבר הקים משפחה גדולה ובעל הבית הוא בעמיו, יתכן שטרדות פרנסתו יהיו גדולות יותר. ולמשל, מי שבתקופה האחרונה לא הצליחו עסקיו כל-כך והוא נעשה דחוק מאוד מחמת כן, והנה

גמירות דעת עושה קנין

והנה במושכל ראשון נראה שהוא ענין סגולי בלבד, כלומר, קודם שהאדם מברך אין נותנים לו את התורה במתנה, ולכן הוא שוכח, ולאחר שמברך, נותנים לו את התורה במתנה, וממילא הוא זוכר מה שלומד.

אך באמת יש בזה ביאור נפלא, כי הנה הבה ונתבונן איך פועל הקנין על-פי תורה. כשהאדם רוצה להעביר דבר מרשותו של מוכר לרשותו שלו, הוא צריך ליתן משהו משלו, ורק כך, עובר אותו דבר לרשותו. כך הוא בוודאי בקנין כסף ובקנין חליפין, ואפילו כשעושה קנין חזקה או משיכה והגבהה, הלא זקוק הוא לגמירות דעת, וגמירות דעת פירושה שהאדם יודע מהי האחריות שהוא מקבל על עצמו כשהוא לוקח את החפץ לרשותו, וכגון שאם יזיק לאחרים יצטרך לשלם.

סוף דבר, הוא צריך לגלות דעתו שהוא יודע שהמצב הולך להשתנות מעתה ושיצטרך ליתן משלו בשביל הדבר שהוא קונה. וכמו כן כשהאיש מקדש את האשה, אע"פ שהוא מקדשה בשטר ואין נותן לה טבעת, הלא הוא מתחייב בשאר כסות ועונה. כך הוא תמיד בכל קנין, הקונה צריך לתפוס שהוא מקבל על עצמו אחריות שלא היה מחויב בה עד כה, ולכן צריך להיות בר דעת בשביל זה, כי הקטן שאינו בר דעת אינו יכול לתפוס זאת.

כשהאדם מברך, הוא נותן משלו בשביל התורה, שהרי הוא אומר: אני יודע שהתורה היא טוב, ערב ומועיל, ולכן אני מוכן לוותר על כל מה שתכננתי לעשות בזו השעה, אם לעסוק בה בענייני פרנסתי אם

ישכח מה שלומד, וזה לשונו: לדעתי ברכת התורה היא סגולה נפלאה שלא ישכח מה שילמוד, וסמוכות שלי לסגולה זו הן מדברי הגמרא במסכת נדרים (לח, א): אמר רבי יוחנן בתחילה היה משה לומד תורה ומשכחה עד שניתנה לו במתנה, שנאמר ויתן אל משה וגו', הרי שאם התורה היא של הלומד במתנה - אינה משכחה.

ובמסכת עבודה זרה (יט, א) איתא: אמר רבא בתחילה נקראת התורה על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו, שנאמר בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, ופירש רש"י (ד"ה נקראת על שמו): של תלמיד שטרח בה. משמע מדברי רש"י דמתחילה היינו תחילת לימודו ולבסוף היינו אחר שטרח בה ושנה הרבה ולמדה וגרסה.

ואני אומר שיש לומר כוונה אחרת בדברי רבא מהו בתחילה ומהו בסוף, על פי מה שאמרו בריש כיצד מברכין (ברכות לה, א) ר' לוי רמי, כתיב לה' הארץ ומלואה וכתוב השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, לא קשיא כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה. הרי שע"י הברכה זוכה בדבר שהוא מברך עליו שיהיה שלו. ועל דרך זה אני מפרש דברי רבא הנ"ל במסכת עבודה זרה, בתחילה פירוש קודם שבירך ברכת התורה, נקראת התורה תורת ה', ולבסוף, היינו אחר שבירך ברכת התורה, זוכה בה להיות שלו ונקראת תורתו. והנה בעוד שלא זכה האדם בתורה להיות נחשבת שלו ודאי הוא שוכח, דלא עדיף ממה רבינו ע"ה שקודם שניתנה לו התורה במתנה היה לומד ומשכחה, אבל על ידי הברכה הוא זוכה בה וקונה קנין תורה להיות נחשבת שלו, אינו שוכח ומתקיים תלמודו בידו. ע"כ דברי הצ"ח.

לבזבז אותה סתם לריק, והריני הולך לנצל אותה ללימוד התורה. כיון שהוא עושה זאת, הוא עושה קנין, וכיון שהוא עושה קנין, ממילא התורה נעשית שלו, והיינו שהיא תחדור לעצמותיו, וכיון שכן הוא יזכור אותה והיא תביא אותו לדברים המועילים

והטובים והערבים ביותר בזה ובבא. אלה הם דברי הצל"ח: כשיאמר האדם ברכת התורה כראוי, היינו כפי שלימדנו רבינו המהרש"א, הוא יקנה את התורה והיא תשנה אותה לטוב ותביאנו לאן שהיא עשויה להביאו...

המתקת מרירות הנפש על-ידי התורה⁵

אמר: דבר מן התורה הראהו (לימוד שהוא יסוד בהשגת התורה), שנאמר (משלי ג יח) עץ חיים היא.

וביאור הענין שהתורה תחילתה מרה⁶, ונקראת תושיה שמתשת כוחו של אדם, וחז"ל אמרו (דברים רבה ז, ג) למה נמשלה התורה לזית, מה זית זה תחילתו מר וסופו מתוק אף דברי תורה כן, והמצוות גם-כן לאו ליהנות ניתנו⁷, וכמו שנאמר (שמות יט, ג) ותגיד לבני ישראל דברים קשים כגידין.

כי חולי הנפש כמו חולי הגוף, כי כמו שרוב חולי הגוף דרכם להתרפאות על ידי לקיחת עשבים מרים ואם אין החולה מאמין אל הרופא ימאן לקבלם, כך בחולי הנפשות שהיו חולים על ידי קניית אמונות רעות שקנו במצרים, רצה הקב"ה לרפא אותם על ידי קבלת התורה שנמשלה לזית כי ראשיתה מרה כזית, ויש לחוש פן ואולי יהרהרו ישראל בלבם לאמר איך יתכן לרפאות דבר מר בדבר מר, על כן הביאם ה' לידי נסיון והקרה לפניהם ענין מי מרה שנמתקו בדבר מר, ובזה נסה אותם האלוקים אם יאמינו שבכח אלוקי עשה משה את הדבר הזה, אז יאמינו גם כן שעל ידי התורה יומתק מרירות הנפש, ואם יאמרו שבכח איזה לחש עשה

ויורהו ה' עץ וישלך אל המים

בפרשת בשלח כתוב, וַיִּסַּע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוּר וַיִּלְכוּ שְׁלֹשַׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מַיִם. וַיִּבְאוּ מִקְרָתָהּ וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מִיַּם מִמֶּנָּה פִּי מְרִים הֵם עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ מֶרְה. וַיִּלְנוּ הָעַם עַל מֹשֶׁה לֵאמֹר מַה נַּשְׁתָּהּ. וַיִּצְעַק אֶל ה' וַיֹּרְהוּ ה' עֵץ וַיִּשְׁלַךְ אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם שֵׁם שֵׁם לוֹ חֶזֶק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נֶסְהוּ (בשלח טו, כב-כה).

הנה בתיבות האחרונות, "שם שם לו חזק ומשפט ושם נסהו", גילתה לנו התורה, שלא היה זה מופת בעלמא, אלא נס להתנוסס היה זה ולימוד גדול שיועיל להם לבני ישראל בכואם לקבל את התורה על הר סיני.

עץ חיים היא למחזיקים בה

וזה לשון ה"כלי יקר": הקרה ה' לפניהם ענין מי מרה לחזור ולעשות בהם נסיון אם יהיו ראויין לקבלת התורה, כי כבר נחלקו חז"ל (מכילתא בשלח ויסע פרשה א) במה שנאמר ויורהו ה' עץ, יש אומרים שהיה זית, ויש אומרים שהיה ערבה, ויש אומרים הרדופני (סם המות). רבי שמעון בן יוחאי

⁵ נמסר ב יום רביעי פרשת בשלח – "שבת ה'תש"פ

⁶ וכן כתב בספר פנים יפות, שמרה זו רומזת למאמר חז"ל (כתובות קג, ב): זרוק מרה בתלמידים.

⁷ להוציא מלבם של אלו שרק הישיבה בארבע אמות של הלכה כרוכה בקשיים.

אין דבר מר משינוי הרגלים

וכדי לבאר ננקוט לדוגמא שינוי הרגלים שאינם תואמים את דרך התורה, והלא אין לך אדם שיכול להעיד על עצמו שכל הרגליו הם על-פי התורה, ואם כן יש לו לכל אחד הרגלים שמוטל עליו לשנותם. והנה בתחילה קשה מאוד לשנות את ההרגלים מאחר שהם טבועים בעומק נפש האדם, ולמשל מי שצריך לשנות את דיבורו באשר הוא רגיל לדבר לשון הרע ורכילות, או מי שצריך לשנות את מעשיו באשר הוא רגיל עד כה להתנהג בעצלות גדולה ועליו לרכוש את מידת הזריזות, וכן הלאה במחשבה דיבור ומעשה, יקשה לו הדבר עד מאוד. אולם כל הקושי יהיה רק עד שיעקור את ההרגל הישן ויחליף אותו בהרגל חדש, כי לאחר שיחליפנו בהרגל חדש, כבר לא ירגיש שום קושי בדבר.

תחילתו מר וסופו מתוק

ומעתה נבין איך מרירות התורה ממתקת את מרירות הנפש, כי הנה מי שיש לו הרגלים רעים שאינם תואמים את דרך התורה, ירגיש תמיד מרירות בנפשו, ואע"פ שיערב לו מעט ברגע עשיית העוול, מיד לאחר מכן יתמרמר בלבו, כי כך הוא מנת חלקו של מי שאינו פועל לפי הוראותיו של הבורא יתברך שמו, להיות בכל עת במרירות כמאמרם ז"ל הרשעים מלאים חרטות.

אמר הקב"ה לישראל: **כעת אתן לכם תורה משמים המורה לכם לשנות את כל ההרגלים הרעים שהיו לכם עד כה, בין בדיבור בין במעשה בין במחשבה. אך אודיע לכם מתחילה שתרגישו מחמת כן מרירות נוראה.** מי שהיה רגיל עד כה לתת דרור

הדבר הזה לא יהיו ראויין לקבל התורה. לכך נאמר ויורהו ה' עץ, והיה לו לומר ויראהו, אלא ויורהו היינו שלמדו דרך התורה, כמו שנאמר (משלי ד, ד) "ויורני ויאמר לי יתמוך דברי לבך שמור מצותי וחייה". וצוה לו לקחת עץ להיות דוגמא ומשל אל התורה שנקראת עץ חיים. ולמאן דאמר שהיה זית אתי שפיר למשל על דברי תורה שתחילתה מרה, כזית זה שתחילתו מר וסופו מתוק, ועל זה נאמר שם שם לו חוק ומשפט ושם נסהו, ונסיון זה הוא אם יהיו ראויים לקבלת התורה. עד כאן דברי הכלי יקר.

בל ההתחלות קשות

הנה בתחילת פרשת בחודש השלישי, על הפסוק "ועתה אם שמוע תשמעו", פירש רש"י (והוא מהמכילתא): "אם עתה תקבלו עליכם, יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות". הא לנו שקודם קבלת התורה הודיע הקב"ה לבני ישראל שבתחילה יהיה להם מר ולאחר מכן יערב להם. ולדברי הכלי יקר, כבר הראה להם דבר זה על-פי משל כדי להכין את לבם לקלוט אותו בבוא העת.

אכן עלינו לבאר איך באמת יש בכוחה של מרירות התורה להמתיק את מרירות הנפש, כי הנה אם היינו אומרים שהוא בדרך נס ומופת – ניחא. אבל מה נעשה וכבר ביאר הכלי-יקר שאין דבר זה נעשה בדרך אות ומופת, אלא הוא נעשה על-פי סדר הבריאה, וזה גופא היה נסיונם של בני ישראל, האם יבינו שהמתקת המים נעשתה על-פי סדר הבריאה או לא, ואם כן צריך ביאור איך נעשה דבר כזה על-פי סדר הבריאה.

באיזה דבר, במעשיו או בדיבורו או במחשבתו, כשיאמרו לו איזה דבר מוסר בענין זה ממאמרי חז"ל, יעלה לו חמתו בראשו, כי ירגיש אז מאותה מרירות הנקראת "מרירות התורה". אבל אם ישכיל לקבל זאת באהבה וליתן לאור התורה להאיר את הפינות האפלות בנפשו, הלא כי אז יזכה למתיקות נפלאה שתהיה מנת חלקו כל ימי חייו.

שלוש כיתות בחלקי הנפש

סיפר לי יהודי אחד על אביו המשמש כמגיד שיעור באחת הישיבות בבני-ברק, שפעם נכנס למעונו של מרן הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמאן זצ"ל, ואמר לו הגאון: דע לך שיש שלושה מדרגות אצל הבחורים - מצוינים, בינונים וחלשים. בעבור העבודה עם המצוינים מקבל המגיד שיעור עולם הזה, שהרי תענוג גדול הוא עבורו לראות את השקעתו מצימחה פירות, בעבור העבודה עם הבינונים הוא מקבל את משכורתו, ובעבור העבודה עם החלשים הוא מקבל את העולם הבא שלו.

והרהרתי לעצמי שאפשר שכל אחד יש לו שלושה מדרגות אלו בחלקי נפשו, יש לו חלקים שהוא מתענג בהשתעשעו עמהם מפני שהם שלמים אצלו ועולים לרצון ה' ואפילו יכול לחזק בהם אחרים, והרי הם אצלו בבחינת עולמך תראה בחיך. ויש לו חלקים שהם במצב ביניים אצלו, ולמשל כשעליו להוציא הוצאות עבור אחרים ולולב, הוא עושה זאת מפני שכך צריך לעשות ומפני שבשביל זה באו לעולם, אך אינו מרגיש אז שמחה גדולה. ועוד יש לו חלקים שהם רעועים אצלו וקשה לו מאוד להטפל

לעיניו, יהיה לו מר מאוד בבואו להתרגל לשמור על עיניו מראיות אסורות, ומי שהיה רגיל לשלח רסן מפיו ולפתוח את חרצובות לשונו, יהיה לו מר מאוד בבואו להתרגל לשקול את כל היוצא מפיו במאזני פלס. וכן הלאה, עם כל שינוי של הרגל, יהיה לכם מר מאוד. אולם תדעו שמרירות זו לא תמשך זמן רב, אלא מיד לאחר שיאיר בכם אור התורה, תסתלק המרירות ותבוא תחתיה מתיקות נפלאה.

ואולם מפני שידע הקב"ה כמה גדולה המרירות בשעת מעשה ושאפשר שגם אחרי שיִדעו את כל זה, בשעת מעשה יתייאשו לגודל המרירות ולא יוכלו להמתין עד שיהפוך להם המר למתוק, על כן הביאם לידי נסיון כדי להראות להם דבר זה בחוש. ולכן הביא אותם למקום שיש בו רק מים מרים אשר אינם ראויים לשתייה, וצוה את משה להשליך בהם עץ מר ובכך להמתיק את המים. ובוזה הראה לבני ישראל, שכן הוא סדר הבריאה, להמתיק את המר במר.

מעו יצא מתוק

דברי הכלי-יקר מאירים כספירים, כי בדרך כלל כשאנו אומרים: "כל ההתחלות קשות", אנו מתכוונים להתחלה בהתמדת הלימוד, ואיננו מעלים בדעתנו שכן הוא ממש לענין שינוי הרגלים רעים. והכלי-יקר גילה לנו שכן הוא בכל המצוות שאנו באים לקיים, ובכלל זה בכל ההרגלים שאנו באים לשנות על-פי ציווי התורה, כי תמיד יהיה הדבר מר בתחילה, אך אם יתמיד האדם בדרכו ולא יתפעל מן המרירות, חיש מהר תבוא המתיקות ותחליף את מקום המרירות. לכן נראה שכשיהיה האדם לקוי

בביתו. כשנשאל אותו מדוע אינו מצטרף, והלא מדובר בדבר מהנה ומענג, ישיב שהוא חושש מן המרירות, אם מדמי הווצאות שעלולים למרר את לבו ואם מחוסר ישוב הדעת שיהיה לו בטלטולי הדרכים. קשה לו לסבול את המרירות שבתחילת הנסיעה ועל כן הוא נשאר באזור הנוחות שלו ומפסיד את ההנאה והעונג שבנסיעה מעין זו. וכבר יש לפעמים שימריצו אותו חבריו לנסוע עד שלא יוכל לסרב, ולאחר מכן, כשירגיש את ההנאה הגדולה שבנסיעה, יודה להם בכל לבו על שהמריצו אותו ולא נתנו לו להשאר בביתו.

כן הוא אצל כל אדם בנוסעו אל הנסיעה הארוכה שתוביל אותו לגן העדן... כל אימת שישים אל לבו שקשה לו מדי לעלות על המדרגה הבאה, יאמר לעצמו: הנה הזדמנות נפלאה לפני! אם רק אתן למר להמתיק את המר, אזכה לטעום מנופת דבשה של תורה.

וילכו שלושת ימים בלא מים

והנה בספר הקדוש "פנים יפות" ביאר שהסיבה שנעשו להם המים, שהם מי התורה, למרים, היא מפני שהלכו שלושת ימים בלא מים כמפורש בקרא, והיינו שהלכו שלושת ימים בלא תורה כמו שאמרו במסכת בבא קמא (פב, א), והרי כך הוא הכלל האומר: אם תעזובי יום יומיים אעזבך.

ומבאר שם הדברים, כי הנה תכלית התורה להאיר בכל חלקי נפש האדם ולהפוך את החומר לאלוקות, ודבר זה קשה מאוד לעשותו, כי זה מעין מלחמה בין הרוח לחומר, כאשר האחד מתנגד לשני. ואולם **אם נפש האדם ספוגה בקדושת התורה מכבר**

להם כי אינו רוצה להיות כמו רבי פרידא שלמד עם התלמיד ארבע מאות פעמים. אך אלו הם החלקים שאם יזיע בשבילם ויעבוד עליהם לתקנם, יזכה לעולם הבא.

אין הקב"ה בורא בינונים

וזאת יש להדגיש, שהלימוד העיקרי שרצה הקב"ה ללמדנו במי המרה, הוא שבסוף נמתקים המים. כי הנה פעמים הרבה מעדיף האדם להשאר כפי שהוא מבלי לשנות את הרגליו מפני שאינו רוצה להכנס למקום מר, ולכן תראו הרבה אנשים שמעדיפים להיות בינונים, לא רשעים ולא צדיקים. בחוששם שאם יצאו ממסגרתם לטפס כלפי מעלה, ירגישו מרירות בדרכם, הם מעדיפים לתפוס בידיהם רק את החלקים הקלים שבתורת ה' ולא את הקשים אשר בעת שנוגעים בהם מרגישים מרירות. ומפני כך יצדיקו את עצמם באין-ספור תירוצים שקריים, כמו: "כך אני, יש לי אופי נינוח (relaxed character) ואיני יכול להתאמץ כאותם עובדי ה'".

והלא שקר גמור הוא, כי הקב"ה מעולם לא ברא את האדם באופן שיוכרח להיות בינוני. אין ספק שכל אדם יכול להתעלות עד בלי סוף, אלא שקשה לו, מפני שאינו רוצה לצאת מאזור הנוחות שלו כדי לסבול את מרירות התורה.

ודבר זה נכון לגבי כל אחד ואף גם לגבי אנשים דמתקריין חשובים, כי אם האדם מעדיף לעמוד על עמדו ולא לצאת מאזור הנוחות שלו כדי להתעלות, סימן הוא שהוא חושש מן המרירות שבהתחלה.

קושי היציאה מאזור הנוחות

לפעמים רואים קהילה שלימה נוסעת למקומות הקדושים ורק אחד מהם מתבצר

הרגלים, אלא גם להאיר את הנפש בקדושת התורה, וכל אימת שבאים להאיר את הנפש בקדושת התורה יש לכך התנגדות ומכך הרגשת המרירות.

וכתב ה"פנים יפות" בלשונו: וזה שאמר הכתוב (ישעיהו מ, לא) וקוי ה' יחליפו כח, שמחליפין כח הגשמי ויבוא לו כח רוחני, ואמר עוד (שם) יעלו אבר כנשרים, שעולין למעלה מה שהיה בלתי אפשר להעלות בכח החומרי, כי כבירות כח הגוף ימנעוהו מלעלות, ובהחליפו בכח הרוחני - ירוצו ולא יגעו.

הוי אומר: אם יסכים האדם לסבול זמן מה את המרירות של ההתחלה, תבוא לו מתיקות גדול כל-כך, עד שיוכל לרוץ מבלי להתייגע ולעלות עשר מעלות בבת אחת.

חילך לאורייתא

והוסיף ה"פנים יפות": והוא שאמר רבי יוחנן לריש לקיש (ב"מ פד, א) – כאשר ראה את עוצם גבורתו הגופנית: חילך לאורייתא! שיתן את כוחו הגופני בשביל עסק התורה, וכמו שאמרו שם, שאחר שקיבל ריש לקיש כח התורה, הותש כח גופו.

וביאור הדבר, כי הנה בספרים מבואר שכל דבר שנמצא בעולם הזה יש לו גם עולם הבא, ואם יצליח האדם לקלוף את קליפתו החיצונית, ממילא ירגיש את טעם העולם הבא שבפנים. ולפי-זה גם כאשר גילה הקב"ה לישראל שממתקים מר במר, לא נתכוון שתחת המר יבוא מתוק ממקום אחר, אלא שהמר עצמו יהפוך למתוק כאשר יקלפו את קליפתו החיצונית. ומעתה יובן שפיר, שכגודל הכח

וכעת רק צריך להוסיף לה קדושה על קדושתה, אין הדבר קשה אלא נחמד ונעים. אבל אם התרחק האדם מן התורה ונתרוקנה נפשו מקדושתה, בשובר אל התורה ירגיש את הארתה בתחילה כדבר מר.

ומטעם זה אמרו חז"ל: "במקם שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד", כי לקחת מקום חשוך ולהאירו בהארת התורה, אינו דבר קל. והלא כל אחד יש לו חלקים כאלה בנפשו, שהוא צריך להיות בהם 'בעל תשובה', ואז הוא מרגיש מרירות מפני שהם חשוכים ומתנגדים לאור.

החכמה לצלוח את תקופת ההסתגלות

צא ולמד מרפואת הגוף. כשהרופאים באים להשתיל כליה או כל אבר אחר לאדם, הדבר שהם חוששים ממנו ביותר הוא שהגוף לא יתנגד לאותו אבר, כי כן עשה ה' לטובת הגוף שידחה כל דבר שבא אליו מבחוץ, וגם כשמשתילים בו אבר מאדם אחר, הוא מנסה לדחותו החוצה וממאן לקלוט אותו. ואולם הרופאים המציאו דרכים איך להשקיט את מערכת החיסון של הגוף בתקופה הראשונה לאחר ההשתלה, כדי שלא ידחה החוצה את האבר המושתל, ולאחר התקופה הראשונה, כאשר האבר המושתל כבר נקלט יפה בגוף, אז נרגעות הרוחות והחולה נעשה מלא חיות וחי עם האבר החדש שנים הרבה.

הוא מה שנעשה עם הנפש כאשר באים ללמדה להתנזר מראיות אסורות או ללמדה לשקוד שעות הרבה על ספרי התלמוד, שהרי אין באים בזה רק לשנות

הגשמי שהיה להם בהיותם מרוחקים מה' ומתורתו ובכך הפכו אותם לכוח רוחני עצום מאוד.

ועל פי זה נבין לדידן, שככל שהמרירות גדולה יותר בעת ההתחלה, כך יהיה הכוח הרוחני גדול יותר, ואם לא יחייאש האדם, אזי יזכה למתיקות נפלאה אשר תשאר אצלו במשך כל ימי חיותו.

הגופני שהיה לו לאדם בתחילה, כן יהיה גדול הכח הרוחני שיקבל כאשר יותר על הכוח הגופני, כי בזה שיוותר על הכוח הגופני, תוסר ממנו הקליפה החיצונית, ומכח זה גופא יקבל את הכוח הרוחני. ולכן אמר רבי יוחנן לריש לקיש: "חילך לאורייתא", דהיינו שכוחך זה ממש יתהפך לכוח רוחני. ומסיבה זו רואים אנו רבים מבעלי התשובה, שכוחם הרוחני גדול מאוד להשיב רבים מעוון, שהרי ויתרו על כל כוחם

אור החיים הק' לחג השבועות

יערוף כמטר לקחי

לשונות האור החיים הק' בענין התורה הלא ידועים ומפורסמים כלשונות המפיקות להבות אש. נלמד אפוא אחד מהלשונות האלו ובע"ה נכין את עצמנו על ידי לימודנו לקבלת התורה:

בפסוק נאמר: **יִעְרֹף כַּמָּטֵר לְקַחֵי תֵּזֶל פֶּשֶׁל אֲמַרְתִּי פִּשְׁעִים עָלַי דְּשָׂא וְכַרְבִּיבִים עָלַי עֲשֹׁב. פִּירֵשׁ ה'אֹר הַחַיִּים ה'ק': פִּירוּשׁ עַל דְּרַךְ אֹמְרִים ז"ל (אבות פ"ג) אִם אֵין קִמַּח אֵין תּוֹרָה וְכו' (אשר פירושו הפשוט שאם אין לאדם כדי פרנסתו, אינו יכול להתפנות לעסק התורה, אך האור החיים הק' מפרש באופן אחר, ובזה מפרש גם דברי השירה כדלהלן), יכוין הכתוב במאמר זה כי כמו שה' נתן מטר לזון ולפרנס, כמו כן צריכין הם ללמוד תורה (כמו שהקב"ה עושה את החלק שלו וזן ומפרנס את ברואיו, כן על בני ישראל לעשות את החלק שלהם ולעסוק בתורה. וביאור הדבר שעל-ידי לימוד התורה מורידים השפע לעולם, כי על זה אמר הקב"ה כביכול תסייעו לי בהורדת השפע לעולם, אני אעשה את חלקי בהורדת השפע ואתם תעשו את חלקכם).**

וזה שיעור הכתוב: **יִטִּיף (יטפטף, יוריד) כמו שאני מטיף המטר – (את) לקחי, וכאילו אמר יערוף לקחי כמטר (כשתלמד תורה, תכיר שזהו המהות של מטר), שאין הקדוש ברוך הוא שואל (מבקש) מהאדם ללמוד תורה עד שמכין לו כדי פרנסתו (הוי**

אומר: האדם חושב שאינו יכול לעסוק בתורה מפני שהוא צריך תחילה לעמול על פרנסתו, ורק כשיהיה לו כדי פרנסתו מן המוכן, יתפנה ללמוד תורה. מגלה לנו התורה על-פי פירוש רבינו האור החיים הק', שההיפך הוא הנכון. פרנסתך כבר מוכנת ומזומנת לך, ואם תתיישב ללמוד תורה, היא תגיע אליך, ואם לאו היא לא תגיע אליך. וראיה לדבר, כי אלמלא הכין לך הקב"ה את פרנסתך, איך היה יכול לבקש ממך לישב וללמוד תורה). **וממוצא דבר אתה למד שאם לא יטיפו מפייהם טיפי תורה אין חפץ ה' לתת מטר, והוא מה שפירשנו (בפרשת בחקותי) במאמר התנא 'אם אין קמח אין תורה', פירוש אם ראית שאין קמח דע שאין תורה, וטעם שכינה ללימוד תורה לשון זה 'יערוף', לדמות למעשה המטר שהוא מטיף (אמור מעתה: יש שני מיני מטר, האחד הוא המטר היורד מן השמים לזון ולכלכל את בני האדם, והשני הוא טיפי התורה המטפטפים מפיות בני ישראל. הודיעה התורה שהמטר השני הוא זה שמעורר את המטר הראשון).**

אם אין קמח אין תורה

וזה לשון ה'אור החיים' הק' בפרשת בחקותי (פירוש ל'): **עוד ירצה אם בחקותי על דרך אומרם אם אין קמח אין תורה וכו' ופרשתיהו במקומו שירצה לומר 'אם אין קמח', אם אתה רואה שעצר ה' השמים ואין קמח, הטעם הוא משום 'אין תורה', כאומר 'יערוף כמטר לקחי', פירוש כשיעור המוכן**

הקב"ה עושה לו חפציו

וכבר נמצא כן מפורש בגמרא (עבודה זרה יט, א): אמר ר' אבדימי בר חמא: כל העוסק בתורה, הקדוש ברוך הוא עושה לו חפציו, שנאמר: כי אם בתורת ה' - חפצו.

הרבה פעמים יש שהאדם מתיישב ללמוד תורה, הגמרא כבר פתוחה לפניו, אך לפתע הוא נזכר שעליו לסדר כמה עניינים. חס ושלום! אין הוא עוסק בדברים בטלים, לא ולא, אבל הוא בעל משפחה ולוקח אחריות על ענייני הבית... אומר לנו האמורא: חדל לך! שב ולמד והקב"ה יסדר לך את חפצין בדרכים שאינן דרכים – כל העוסק בתורה, הקדוש ברוך הוא עושה לו חפציו.

וכן איתא שם (בעמוד ב): אמר רבי יהושע בן לוי, דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים: כל העוסק בתורה - נכסיו מצליחין לו. כתוב בתורה, דכתיב (דברים כט, ח): ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם למען תשכילו את כל אשר תעשון. שנוי בנביאים, דכתיב (יהושע א, ח): לא ימוש ספר התורה הזו מפיד והגית בו יומם ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל. משולש בכתובים, דכתיב (תהלים א, ב): כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פרוי יתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח.

הוי אומר: לא פרנסה בלבד מביאה התורה לאדם, אלא גם מסדרת לו את כל צרכיו וענייניו. צאו וראו כמה פעמים היינו סבורים על דבר פלוני שיקח לנו שבוע שלם לסדרו, והנה הוא בא על מקומו בשלום תוך

הבא מן הגשמים, יהיה לקחי, וכשאינן 'לקח' יעצור ה' השמים. ואומרם אם אין תורה אין קמח, פירוש כשאינן תורה בודאי שלא יהיה קמח, כי יעצור ה' שמי. והוא אומרו 'אם בחקותי', פירוש בשיעור חקותי שהם 'חק המזונות', 'תלכו' פירוש אם אתם רוצים לתת לכם חוקכם שהם המזונות, צריכין אתם כמו כן לקיים המצות. והוא אומרו 'ואת מצותי תשמרו' על דרך אומרו 'יערוף כמטר לקחי', כשיעור המטר שהוא המזון צריך שתהיה העבודה, ואומרו 'ועשיתם אותם', פירוש יעשו כדי שיתמיד ה' המעשה לתת חוקם.

מי יתן לי מלוא ביתי כסף וזהב

ומה נפלאות לשון האלשיך הק' (תורת משה, פרשת בשלח) בענין זה: דרך אנשים לדבר ולומר מי יתן לי מלא ביתי כסף וזהב, ואשתעשע בתורת ה' חפצי, לילה ויומם לא אֶדְמָה (לא אשקוט מלימוד התורה), ולא דעת ולא תבונה לאמך, טוב לבטוח בה' מבטוח באדם. ואם כן אמור נאמר לאיש: מי הוא ראוי לבטוח בו יותר, אתה האיש, או אלוקי עולם ה'? (במי ראוי לבטוח יותר כך או בהש"ת?). הלא יענה ויאמר: חלילה להאמין כי בי ראוי לבטוח יותר ממנו. והלא נשיב לו: ואם כן איפה, איכה תרצה שיבטח כך הוא יתברך שבהקדים לך בית והון תעסוק בתורה, ולא תקדים אתה לעסוק בה תחילה, ובטח עליו והוא יכלכלך...

נמצינו למדים שבכוונה תחילה עשה השי"ת כן, שמטר הפרנסה יהיה תלוי במטר התורה, ומעתה צריך האדם להאמין בזה ולהגות בתורה יומם ולילה, ובזה יוכל להיות בטוח על ה' שיתן לו פרנסתו בשלימות.

סוחר מִפְּרָחֵק תָּבִיא לְחֵמָה, וּתְקַם בְּעוֹד לַיְלָה... טַעַמָּה כִּי טוֹב סִתְרָה לֹא יִכְבֶּה בְּלַיְלָה נְרָה": ותקם בעוד לילה, לא יכבה בלילה נרה. [אם] כל הלילה יושב [האדם] ועוסק בתורה – כאניות סוחר, כך הקדוש ברוך הוא מזמין לעוסקים יומם ולילה בתורה כל צרכיהם, כשם שהסוחר שהשעה משחק לו מזמין לו הקדוש ברוך הוא מלאכים הממונים עליו נכנסים בלב אחרים להביא לאותו מקום שזה הסוחר שם, ומכוון לב הסוחר לקנות, ואחר כך מכוין לב אחרים לבוא שם אצל הסוחר או הסוחר אצלם לקנות, וכל העוסק בתורה תדיר, הקדוש ברוך הוא שולח לו מלאכים מרחוק להביא לו כל צרכיו, לכך נקראת התורה לחם.

הדברים נפלאים, כי היום, כאשר נתחדשה היכולת למכור חפצים דרך האתרים, כמו "אמזון" וכדומה, מה שהאדם צריך בכדי להתעשר הוא ובניו כל הימים, הוא רק שיצליח ליצור איזה דבר נחוץ, גם אם הוא קטן מאוד, כגון ידית מיוחדת של דלת או כלי עזר להחזקת הספרים על השולחן, ולמכור אותו למיליוני אנשים בעולם, כנודע ממעשים שבכל יום.

אולם המוקש הגדול הוא, מה באמת יגרום לאנשים מכל העולם לחשוב שהדבר שיצר האדם המסוים, הוא באמת נחוץ עד שכדאי לקנותו בעבור כמה שקלים, והרי מיליוני אנשים בעולם מייצרים בכל עת חפצים שונים, ומאי חזית דחפצא דידך שווה טפי. אכן הספר חסידים גילה לנו בדיוק רב איך הדבר עובד: כאשר הקב"ה חפץ להעשיר אדם מסוים, הוא מזמין מלאכים המכניסים בלב מיליוני האנשים להאמין שדווקא פרי יצירתו יועיל להם בחייהם, וכך

רגעים אחדים בדרך לא דרך. וכמו כן להיפך, כמה פעמים היינו סבורים על דבר פלוני שתוך דקות אחדות יסודר להפליא, ובסוף הסתבכנו בגללו והתרוצצנו עבורו שבוע שלם. הרי שבידו של הקב"ה לכאן ולכאן, ועל זה גילתה לנו התורה בתורה בנביאים ובכתובים, שמי שיקבל עליו עול תורה ויבטח בה' שיעשה לו חפציו, הקב"ה יעשה לו חפציו וייטב לו.

הבטחתו של דוד המלך

פעם נכנס אחד אל הרה"ק רבי יחנן מרחמסטריווקא זיע"א וביקש ברכה להצלחה בכל העניינים, נענה הצדיק: דוד המלך היה רבי גדול והוא כבר הבטיח – כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יכול וכל אשר יעשה יצליח. בטח בדבר זה, ולחם את מלחמת ה' להגות בתורה גם כשיש לך טרדות, ובוודאי תזכה לראות בקיומה של הבטחת דוד המלך ע"ה.

כעין זה היה מעשה בהרה"ק האמרי אמת' מגור זיע"א, שאחד התלונן בפניו על עסק פרנסתו שהוא נוחל ממנו הפסדים רבים. אמר לו האמרי אמת בהא לישנא: אם תקום באשמורת הבוקר ותלמד שעה אחת גמרא, ואפילו חצי שעה, או אפילו רבע שעה (כפי הנראה הכיר את מדרגת האיש), ותזכיר את שמותיהם הקדושים של התנאים והאמוראים, לא יתכן שיעצרו בעד עצמם מלהטיב לך.

היתה כאניות סוחר ממרחק תביא

לחמה

והנה לפנינו לשונו הנפלא מהספר חסידים על פסוקי משלי "הֲיִתָּה כְּאֲנִיּוֹת

חיש מהר בגלל שלפתע עלה ברעיונם של בעלי חברות מסוימות או של ממשלות מסוימות להשתמש דווקא במוצריהם, הרי שהקב"ה משתמש בצינור זה כדי להשפיע עשירות לבני אדם, ואם כן נוכל אנו לשבת על מקומנו בבית המדרש וללמוד תורה, ונראה שהקב"ה יזמין לנו את כל צרכנו על זה הדרך.

הם באים כולם וקונים ומעשירים אותו מכספם.

מגלה לנו הספר חסידים עוד, שכל העוסק בתורה תדיר, הקדוש ברוך הוא שולח לו מלאכים מרחוק להביא לו כל צרכיו, בדיוק כפי שהקב"ה מעשיר את הסוחר. ויוקל לנו להאמין בזה, לאחר שאנו רואים מעשים בכל יום באנשים שמתעשרים

מדור הילולא דצדיקיא

מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זיע"א

ויהי קולות וברקים

יעקב יוסף" גבי אופני התוכחה, וזה לשון קדשו (פרשת בלק): אמנם בתוכחת המוכיח את ישראל, יש ב' סוגים אחרים... ושורשי ב' סוגי מוכיחים אלו הם: א' אחיה השלוני, שקיבל ממשה רבינו ע"ה, והיה מיוצאי מצרים, ואח"כ מבית דינו של דוד המלך ע"ה, והיה רבו של אליהו הנביא, ורבו של מורי זלה"ה, והיתה תוכחתו כאשר נבאר. סוג ב' הוא בלעם, וכאשר נבאר...

ולהבין מדוע דווקא אחיה השילוני, יש להביא לשון הירושלמי (ברכות פ"ט ה"ב): רבי חזקיה בשם רבי ירמיה כך היה רבי שמעון בן יוחאי אומר: יקרב אברהם מן גביה ועד גביי, ואנא מקרב מן גביי ועד סוף כל דרי, ואין לא, יצרף אחיה השילוני עמי ואנא מקרב כל עמא.

פירושו: אברהם יתקן את כל הנשמות מדורי ועד דורי, ואני מתקן מדורי ועד סוף כל הדורות, ואם לא יספיק זכותי, אצרף את אחיה השילוני עמי וכך אתקן את כל העם ואקרבם לעולם הבא. וכעין זה איתא בזהר הקדוש (האזינו)

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארא זיע"א הביא בספרו⁸, עדות מהרה"ק הנקרא 'החזן של הבעש"ט'⁹, כפי שהעיד בפני הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א, שכאשר הבעש"ט היה לומד עם תלמידיו הקדושים, היו שם קולות וברקים וקול שופר חזק מאוד כפי שהיו במעמד הר סיני ואמר אותו צדיק כי אותן הקולות לא נתבטלו כי הם קולות א-להות אלא שצריך קדושה וזיכוך.

ואמר הרבי ר' אלימלך זיע"א אני לא השגתי מדריגה זו, אבל אין בכך כל חידוש, כי עבודתו קדושתו של הבעש"ט הק' היה מאוד מאוד, ובפרט שהיה עבודתו וקדושתו על הנהר 'עסטי' מקום טהרה, ולמד את תורתו מרבו אחיה השילוני, אשרי ילוד אשה שזכה לכך.

מתלמידיו של אחיה השילוני

הנה זה שהבעש"ט למד מפי אחיה השילוני הובא להדיא בספה"ק "תולדות

⁸ מובא בקונטרס 'מאירת עינים' שבראש ספר 'בעל שם טוב' עה"ת אות לא ראה עוד שם אות יב. וראה עוד בפרשת יתרו אות נו וב'מקור מים חיים' שם אות סא מפי עוד מתלמידי הבעש"ט הק' זיע"א.

⁹ קרא לו כן משום מעשה שהיה המסופר בכתבי הרה"ק מקאמארא זיע"ט בשם חמיו הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפנינשוב זיע"ט: פ"א שאל את מרן אחד מתלמידיו ואמר מה יהיה מעשי, ואמר לו חזן, אמר אין אני יכול לנגן, ואמר לו הבעש"ט אני אקשר אותך בעולם הניגון. וסיפר לי מו"ח שהוא היה מכיר אותו ולא היה בעולם מנגן כמוהו. הרה"ק מקאמארא אינו מזכיר שמו של צדיק זה, אולם במקורות אחרים מובא שזה היה הרה"ק רבי מרדכי החזן מזאסלאב זיע"א.

אותי מי יותר טוב אתה או אברהם אבינו ע"ה? שאלתי אותו: מה זה מהות השאלה? אמר לי: אתה תבוא לק"ק בראד ויעשו לך כבוד גדול, אם ח"ו לא תתחזק, תאבד כל מה שהיה [לך] עד הנה, ונתחרדתי עד מאוד.

וכשבא לקהילת בראד באו אליו הנגידים להקביל פניו במלבושי כבוד והוא התחיל לשחק עם הסוסים ולהחליק אותם ולהכותם בידיו כדרך המשחקים עם הסוסים.

מסיים שם כותב הספר: ועתה דע לך עד היכן מגעת יראת חטאו של הבעש"ט.

הביאני בצל ידו

באחת השנים בליל א' דסוכות עת ירדו גשם זלעפות, עברה השמועה בעיר שהגשמים פוסחים על סוכתו של הבעש"ט הק'. כששמעו זאת המתנגדים, ביקשו לראות בעיניהם. באו ונכנסו וראו את הפלא הגדול איך הקב"ה יושב עם החברי קדישא ואפילו טיפת גשם אינה חודרת בתוך הסוכה. אולם מחזה זה לא היה בו כדי להשפיע עליהם מאומה, וכך בעודם יושבים שם וצופים במחזה, הלעזו על נביא ה' ודיברו עליו סרה.

ויהי בבוקר, שאלם הבעש"ט בזה הלשון: היתכן?! יושבים בסוכה ומדברים על הבעש"ט?! ענה אחד המתנגדים: איך יודע הרבי? היתכן שהמלאכים סיפרו לו?! וכי אפשר שהמלאכים מספרים לשון הרע?! אמר להם הבעש"ט הק': אותם מלאכים שנולדים מדיבורי לשון הרע, מדברים לשון הרע, והם באו לספר לי...

הוסיף הבעש"ט ואמר: הייתם בסוכתי וראיתם שאין יורדים עליה גשמים,

שרבי שמעון בר יוחאי אמר שהוא קובע את מקומו בעולם העליון עם אחיה השילוני.

הא לנו מכל זה שאחיה השילוני חוץ ממה שהיה שורש התוכחה הראויה, והיינו שידע כיצד להעלות נשמות ישראל ולקרובן לשורשן, עוד זאת פעל במלאכתו יחד עם רשב"י, וכיון שידוע לנו שתורת הבעש"ט מיוסדת על תורת רשב"י ושהיא נועדה להאיר את הנשמות ולהעלותן, הרי לנו רמז והסבר קלוש להבין מדוע דווקא אחיה השילוני היה רבו של הבעש"ט הק'.

כל נסיעות האדם מרומזות בתורה

עוד כתב בספה"ק "תולדות יעקב יוסף" (קו"א): עוד שמעתי בשם מורי, כשהלך בנסיעה הידועה, הראה לו רבו [אחיהו השילוני], במקום זה היה מרומז הנסיעה שהיו נוסעין ישראל במדבר במסע זה, וכל נסיעות האדם מרומזות בתורה וכו'. וכן כשנשברה לו הספינה והיה בעצב גדול, בא רבו ותמה עליו, והראה לו באיזה עולמות הוא עכשיו, והיו שמות אהי"ה וצורפי אהי"ה וכו', ואז התחזק בלבו למתקן בשרשן כידוע לו וכו'.

אל תביאני רגל נאווה

בספר "שבחי הבעש"ט" כתוב: שמעתי מר' אהרן דק"ק מעזיבזו שסיפר לפני הרב דקהילתינו (הרה"ק רבי גדליה מליניץ זי"ע בעל תשואות חן) פעם אחת נסע הבעש"ט לק"ק בראד ולן במקום אחד סמוך לבראד, ובלילה חרד הבעש"ט וארכובותיו דא לדא נקשן, עד שהעיר ר' צבי סופר משנתו מחמת קול הקשה. אמר לו הסופר: מה זה החרדה? וסיפר לו: בא אלי רבי ושאל

כזה לאדונו. תיכף ומיד עצר את העגלה, הפיל את עצמו לרגלי הבעש"ט וביקש ממנו שישלח לו.

אמר אז הבעש"ט הק' למלוויו: הסיבה שעברה בו רוח שטות להרגו, היא משום שבמקום זה רצח קין את הבל ונשאר בו רושם של רציחה. לכן הפצתתי בו להמשיך הלאה, וכיון שהמשיך שהתרחק ממקום רציחת הבל, רוח השטות חלפה עברה ממנו ואיננה.

על דרך זו פירש הבעש"ט דברי הגמרא "שנים שישבו ואין ביניהם דברי תורה, הרי זה מושב לצים", שאם שניים יושבים ורואים שאין מצליחים ללמוד, יידעו שהיה כאן פעם מושב לצים והותירו רושם של ליצנות וזה מה שאינו נתן להם ללמוד.

וראיתי מצדיקים שפירשו על פי זה מאמר התנא (אבות פ"ג מ"א) "הסתכל בשלשה דברים", ואחד מהם "לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון", שאין האדם יודע לפני מי יצטרך ליתן דין וחשבון, שהרי אפשר שבגלל העבירה שעשה והותיר רושם באותו מקום, גרם לאנשים רבים שבאו אחריו לעבור על אותה עבירה, והללו יתבעוהו לדין למה הכשילם בעבירה.

היכי דמי בעל תשובה

אכן על זה יש להביא עוד מדברי הבעש"ט הק', שכך הוא הדבר גם להיפוך, וכן ביארו הצדיקים בענין מאמר הש"ס (יומא פו, ב) "היכי דמי בעל תשובה? אמר רב יהודה: כגון שבאת לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה וניצל הימנה, מחוי רב

הבה ואגלה לכם פשט בזה: חז"ל (סוכה כח, ב) הלא המשילו גשמים שיורדים בסוכה לעבר שבא למוזג כוס לרבו ושפך לו רבו קיתון על פניו, ובכך עתה דעו לכם שממני הקב"ה שבע רצון...

שם נברא מעין לו

פעם הלך הבעש"ט בדרך והגיע זמן המנחה ולא היו לו מים ליטול ידיו, התבטא אז הבעש"ט בגודל יראתו: טוב מותי מחיי, אם איני יכול לקיים הלכה בשולחן ערוך, עדיף לי להסתלק מן העולם. הקיש הבעש"ט עם מקלו על הארץ והתחיל לנבוע שם מעיין מים חיים. לפי המקובל אף בקרב תושבי מעזיבוז הערלים, זהו המעיין הנובע עד היום במעזיבוז. והביא הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמאראנא זיע"א שמי שסובל מחולי הקדחת ההולך ובא, יתן ממים אלו על מצחו ויתרפא.

רוח שמות באלכסיי בעל העגלה

המעשה מפורסם¹⁰, שפעם בהיותו על אם הדרך עברה רוח שטות על 'אלכסיי', בעל העגלה של הבעש"ט הק', עצר את העגלה והתנפל על הבעש"ט לרצחו נפש ר"ל. הדבר עורר תמיהה גדולה, כי ידוע היה אלכסיי במסירותו הנפלאה לאדונו, ומה זה שפתאום רוצה הוא לקפח את נפשו.

התחנן בפניו הבעש"ט שלא יהרגנו עכשיו, אלא ימשיך בנסיעתו מעט ורק אז יעשה מה שלבו חפץ. בעל העגלה הסכים, וכיון שהעתיק את העגלה למקום אחר, מיד התמלא בושה גדולה על שרצה לעשות דבר

¹⁰ מובא 'כנסת יחזקאל' עה"ת (לך לך) ו'דברי יואל' (תניינא השמטות איכה) ובעוד ספרים.

יש לו שעה מיוחדת שיפנה בה אל הבורא יתברך או יתפלל איזה תפילה לפני ה' יתברך או אף דיבור אחד בשלימות לכבודו יתברך, כי לא תוהו בראה, באם לא היה שום תקוה לזה הרשע שיעבוד את ה' יתברך אף רגע אחד כל ימי חייו, בודאי היה חלף והלך לו, וגם לא היה נברא, אך הבורא יתברך הוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות ויודע תעלומות לב, ועומד ומצפה כביכול על הדיבור של תורה או תפילה או שום דיבור של קדושה שיעלה לפניו מזה הרשע ויהיה נחת רוחו לפניו כביכול.

שליט בעליונים ובתחתונים

נסיים במעשה פלא שהביא בספה"ק "שארית ישראל": מעשה שהבעש"ט ז"ל העלה את הס"מ לאיזה דבר שנצרך לו, ואמר לו הס"מ בכעס: למה הרגזתני לעלות, כי לא העלו אותי כי אם שלוש פעמים, בעת חטא אדם הראשון ובעת העגל ובעת החורבן. אעפ"כ כשהיה שם צוה הבעש"ט לאנשיו שיהיו מצחיהם מגולים שיראה צלם אלוקים שעל פניהם, ולבסוף כשהוצרך ללכת, אמר [הס"מ] בזה הלשון: "בני א-ל חי, תרשוני לעמוד בכאן שעה מועטת לראות צלם אלוקים שעל פניכם". וזה ראייה שרוצה להתמתק (מזה מביא הרה"ק מווילעדניק זיע"א ראייה למה שכתב שם שהס"מ עצמו רוצה שיומתק). ואעפ"כ קודם לכתו ביקש מהבעש"ט ז"ל שיתן לו איזה עובדא כי רצה לשרוף איזה עיר ישראל, והראה לו הבעש"ט מקום אחר, והוא בעצמו שרף אותה, היינו רע הגמור וד"ל.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

יהודה: באותה אשה, באותו פרק, באותו מקום". כי הנה לכאורה תמוה: הא תינח באותה אשה, כי הוא מוסיף על חוזה הנסיון, אך מה חילוק יש אם הוא באותו מקום אם לאו.

אכן הביאור הוא, שכדי למחוק את הרושם שנשאר על ידי החטא, מוכרח הוא להזדמן לאותו מקום ולהתגבר שם על יצרו, ורק אז הוא נחשב בעל תשובה כאשר הוא מסיר את הרושם שלא יכשיל את הבאים אחריו.

תתקן החלבנה מה שלא תתקן

הלבונה

הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א סיפר שבאחת השנים ביום הכיפורים האריך הבעש"ט הרבה בתפילת נעילה. לאחר מכן הסביר: רשע גדול מזרע ישראל יש במדינת מרוקו, שרק עכשיו התנוצץ בלבו הרהור תשובה, לכן הארכתני בתפילתי כי ידעתי שכדי שאוכל להעלות את התפילות אל כסא הכבוד, עלי להמתין לתשובתו של אותו רשע...

הנה ראינו מעובדא זו כאותו יסוד שכתב מהר"ח ויטאל זיע"א, ובלשונו: "תתקן החלבנה מה שלא תתקן הלבונה". רוצה לומר, בקרב אחד עשר סממני הקטורת יש תיקון שנעשה דווקא על-ידי החלבנה ולא על-ידי הלבונה.

וזה לשון הספה"ק "עבודת ישראל" על המשנה באבות (פ"ד מ"ג) "אל תהי בז לכל אדם": או יאמר אל תהי בז לכל אדם, אף לעמי הארץ ופחותי הערך ורשעי ישראל רחמנא ליצלן. כי אין לך אדם שאין לו שעה, כמו לתפילתם שעה, רצה לומר שגם להרשע

בשורה משמחת!

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינני' במוקדים שונים ברחבי הארץ במחיר סמלי.

מקוה ויזניץ רח' אבן גבירול	אלעד
ביהמ"ד 'בית נפתלי' רח' יהודה הנשיא	אשדוד
ביהמ"ד בעלזא המרכזי רח' חטיבת הנגב	
ביהמ"ד 'בית דוד שאול' בעלזא רח' חנינא בן דוסא	
ביהמ"ד נעשכזי רח' חלפתא	
ביהמ"ד בעלזא 'יד כהן' רח' אוהל יהושע	בית שמש
חנות מחשבת רח' הרב ישראל גרוסמן 5	
ביהמ"ד 'תפארת אברהם אלימלך' רח' חתם סופר 8	ביתר עילית
ביהמ"ד 'בית אהרן' רח' פחד יצחק 5	
ביהמ"ד 'בית יעקב חיים' רח' דרכי איש	
ביהכ"ס 'בית אריה' רח' בעל התניא	בני ברק
בית המדרש הגדול 'נדבורנא' קרית נדבורנא	
חנות 'מול איצקוביץ' רחוב הרב שך	
ביהמ"ד בעלזא 'המרכזי' בחדר ארונות	ירושלים
עונג סטור רחוב רשבי	מודיעין עילית
קרית בעל שם טוב נתן להשיג במס' 0527600162	פתח תקוה
חנות 'קומפיוטר' רח' בית יוסף 66	קרית גת

המעוניין להפעיל מוקד מכירות וכן לתרומות עבור הוצאות ההפצה

ניתן לפנות ל' 050-414-4718

(באין מענה ניתן להשאיר הודעה)

פרייליכע נייעס!

פון דעם קומענדיגע וואך וועט מען פארקויפן דעם וועכענטליכן קונטרס הבינני אין עטליכע ערטער אין ניו יארק און און ניו ג'רסי.

מיר וועלן מפרסם זיין די רשימה דא אינם קונטרס.

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל / מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות,

ביטע רופט: 347-675-8147